

Strabrechts Broek

Broedvogelkartering 2024



Heeze, november 2024

CONCEPT

Inhoudsopgave

| | |
|---------------------------------------|-----------|
| 1 Inleiding | 4 |
| 1.1 Historie naam | 4 |
| 1.2 Ligging | 4 |
| 1.3 Een woord van dank | 5 |
| 1.4 Gebruikte methode | 6 |
| 1.5 Weeroverzicht | 6 |
| 2 Gebiedsindeling/beschrijving | 8 |
| 2.1 Inventarisatiedata 2024 | 8 |
| 2.2 Lijst van waarnemers | 8 |
| 3 Resultaten | 9 |
| 3.1 Totalen territoria | 9 |
| 3.2 Opvallende zaken in 2024 | 10 |
| 3.3 Soortbeschrijvingen broedvogels | 10 |
| 3.4 Soortgroepen | 37 |
| 4 Colofon | 43 |

1 Inleiding

Heeze, november 2024

Het gebied rondom de Rielloop was van oudsher een moeras, met veel afwisseling in planten en dieren. Eind jaren '40 werd het moeras omgezet naar grasland voor de landbouw. Hiervoor is grond uit de omgeving aangevoerd. Op de detailkaart hieronder is uit 1950 is goed te zien dat het gebied indertijd (1950) nog moeras was.

Vanaf juli 2021 tot het begin 2022 heeft het Waterschap De Dommel werkzaamheden uitgevoerd op het terrein zodat hier weer een moeras kan ontstaan. Hiervoor is zo'n 30 à 40 cm grond afgeplagd en afgevoerd.

Meer informatie van het project vindt u hier: <https://youtu.be/NJK2VIJUNFU>



1.1 Historie naam

In de literatuur vinden we het volgende terug over de naam:

Strabrecht ligt aan de beek de Kleine Dommel.

In de vroegste vermelding (1428) wordt dit toponiem al zo gespeld. Er is dan sprake van een beemd aldaar. In 1437 werd het gespeld als 'Straetbergen', waar vroeger een watermolen had gestaan, en ook als 'Straberch'. Dit wijst er nog eens op dat het gehucht Strabrecht aan de beek lag. De naamsverklaring is een moeilijke: Ik denk dat het een combinatie is van 'stramp' ('boomstronk') en 'recht' ('recht stuk waterloop tussen twee bochten', vgl. 'rak'). Stramprecht kan Strabrecht worden omdat p na m doorgaans een b wordt. 'Strabrecht' zou dan zoveel betekenen als het boom-stronkenveld (kennelijk net gerooid) aan het rechte stuk van de Kleine Dommel. Dit (relatief) rechte stuk liep van het kasteel tot aan de Strabrechtse dijk, zoals op oude kaarten nog te zien is. Als deze naam wordt uitgesproken als 'Strabérech' ligt de ontwikkeling naar 'Straatberg' voor de hand.

1.2 Ligging

Het gebied het Strabrechts Broek (20,6 ha) is gelegen in de Gemeente Heeze-Leende. Het gebied is eigendom van het Brabantse Landschap. Het wordt begrensd door de Herbertusbossen (Brabants Landschap) aan de zuidzijde, het beekdal van de Kleine Dommel aan de westzijde, de Strabrechtse dijk aan de Noordzijde en de Strabrechtse Heide (Staatsbosbeheer) aan de Oostzijde. De Kleine Dommel is een samenvloeiing van de Grote Aa en de Sterkselse Aa. Deze samenvloeiing is enkele honderden meters zuidelijk. Tot ongeveer 1850 was die samenvloeiing aan de zuidzijde van het kasteel, maar deze is verlegd om het kasteel tussen de twee waterlopen te situeren. Dat was makkelijker te verdedigen.

De Rielloop is een in de twintiger jaren van vorige eeuw gegraven beek om het water van de Strabrechtse Heide af te voeren. Enkele jaren geleden is deze beek ondieper gemaakt om meer water op de Strabrechtse Heide te behouden.

Hieronder een satellietfoto van het gebied. Deze is actueel. Hierop is ook de laagte te zien.



Strabrechtse Dijk.
Deze verbindt Heeze
met de Strabrechtse
Heide

Afwatering van de
Herbertusbossen

Kleine Dommel



Laagste deel

1.3 Een woord van dank

Een woord van dank gaat in de eerste plaats uit naar de waarnemers (Ineke Thijs, Hanny Cuijten, Mari de Bijl en Geert Engels, Leden van Vogelwerkgroep de Spotvogel van IVN Heeze-Leende), die vele uren van hun vrije tijd in hun hobby vogels kijken besteden. Daarbij dient vermeld te worden dat deze personen regelmatig vergezeld werden door anderen die in staat worden gesteld zich het inventariseren eigen te maken. Uiteraard ook voor hen een woord van dank.

Daarnaast wil ik Brabants Landschap, en dan vooral Nick Jeurissen bedanken voor de mogelijkheid die zij ons tellers bieden om het gebied te inventariseren. De tellers zijn namelijk daardoor ook in staat om op plekken te komen die normaal gesproken niet voor het publiek toegankelijk zijn.

Ook wil ik het [Sovon Vogelonderzoek Nederland](#)¹ bedanken. Door het digitale autoclustering systeem is het verwerken van gegevens de laatste jaren aanzienlijk eenvoudiger geworden.

In 2016 hebben leden van de vogelwerkgroep de Spotvogel van IVN-Heeze-Leende een inventarisatie gedaan van de Herbertusbossen in de die inventarisatie is het Strabrechts Broek ook meegenomen. Deze gegevens in het document opgenomen.

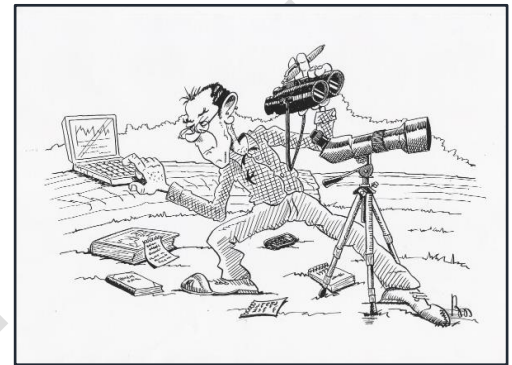


1.4 Gebruikte methode

De lijst met geïnventariseerde soorten komt overeen met de [Handleiding Sovon broedvogelonderzoek – BMP & kolonievogels](#) (2022)

De tellers voeren hun telgegevens/waarnemingen in de database van Sovon in met behulp van de app Avimap in het veld en/of gebruiken daarbij het invoerportaal op de site [Sovon Avimap](#)². De waarnemingen worden door deze applicatie geautoclusterd en door de hoofdteller gecontroleerd en in het rapport verwerkt. De soortenkaartjes worden door Avimap van Sovon gemaakt.

De plot is In Avimap bekend als nr. 57121.



Tekening Gert-Jan Bos (bron Sovon)

1.5 Weeroverzicht

December, januari, februari

Zeer zachte winter

Met een gemiddelde temperatuur van 6,3°C tegen een langjarig gemiddelde van 3,9°C was de winter zeer zacht en eindigt op een gedeelde derde plaats samen met 2016 in de top tien van warmste winters sinds 1901. Alleen de winters van 2007 en 2020 waren zachter. In Januari waren er twee korte koude periodes.

Neerslag: Alle drie de maanden waren nat: december met gemiddeld over het land 121 millimeter neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 78 millimeter, januari met gemiddeld 82 millimeter neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 68 millimeter en februari met gemiddeld 106 millimeter tegen een langjarig gemiddelde van 58 millimeter. De zeer natte winter volgde op een zeer natte herfst, waardoor er in de afgelopen zes maanden al 673 millimeter is gevallen. Normaal valt er 426 millimeter in de twee seizoenen samen.

Zonneschijn: Met landelijk gemiddeld 173 uren zon tegen een langjarig gemiddelde van 218 uur was de winter zeer somber. December en februari waren zeer somber met respectievelijk 35 uur tegen 58 normaal en 52 tegen 92 uur normaal. Januari was met landelijk gemiddeld 86 zonuren tegen 68 zonuren normaal juist zonnig.

Maart, april, mei

Temperatuur: Warmste lente sinds het begin van de metingen

Met een gemiddelde temperatuur van 11,8 °C tegen een langjarig gemiddelde van 9,9 °C was de lente de warmste sinds het begin van de metingen. Het oude record van 11,7 °C dateert van 2007. Alle maanden waren ruim te warm. Maart was recordwarm met een gemiddelde temperatuur van 9,0 °C tegen normaal 6,5 °C. In april was de afwijking het kleinst, 10,8 °C tegen normaal 9,8 °C. Mei was één van de warmste meimaanden sinds het begin van de metingen met een gemiddelde van 15,5 °C tegen normaal 13,4 °C.

Neerslag: *Zeer natte lente.* De lente was zeer nat met gemiddeld over het land 256 millimeter neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 148 millimeter. Hiermee is de lente van 2024 één van de natste sinds. 1906, in 1983 viel 273 millimeter In De Bilt viel 296 millimeter. Alleen in 1979 viel meer, 310 millimeter. In het zuiden viel plaatselijk meer dan 300 millimeter, ongeveer twee keer zo veel als normaal. Het minst nat was het op Terschelling, daar viel 187 millimeter. (Normaal 124 millimeter)

Maart droog, april zeer nat, mei recordnat.

Maart was droog met landelijk gemiddeld 46 millimeter tegen 53 millimeter normaal. April was met gemiddeld 82 mm de op twee na natste aprilmaand sinds het begin van de metingen, normaal valt 40

¹ SOVON Vogelonderzoek Nederland organiseert landelijke vogeltellingen voor natuurbeheer, beleid en onderzoek.

² Om deze te openen heb je rechten nodig!

mm. Mei was de natste meimaand sinds het begin van de metingen met gemiddeld 127 millimeter neerslag tegen 55 millimeter normaal. In 1983 viel landelijk gemiddeld 115 mm. In het zuiden viel plaatselijk meer dan 200 mm. In mei zorgden zware buien plaatselijk voor wateroverlast.

Zonneschijn: De lente was met over het land gemiddeld 504 uren zon somber. Het langjarig gemiddelde is 567 uur. Alle maanden brachten minder zonneschijn dan normaal. Maart was vrij somber met 126 uren zon tegen 145 uur normaal. In april scheen de zon 167 uur zon tegen 195 uur normaal en mei was ook wat somberder dan normaal met 212 uur tegen normaal 225 uur.

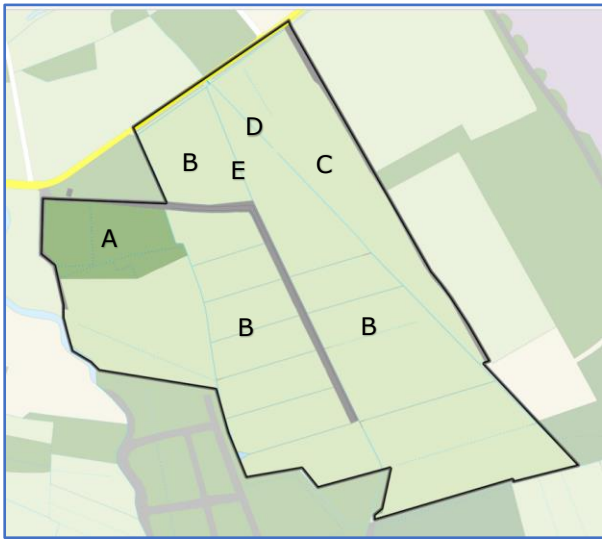
Juni, juli, augustus

Temperatuur: Met een gemiddelde temperatuur van 17,7 °C tegen 17,5 °C was de zomer net iets warmer dan het langjarig gemiddelde. De zomer kende twee gezichten: de eerste helft was het vaak koel en nat, de tweede helft vaak warm en droog.

Neerslag: Juni. Met landelijk gemiddeld 222 mm neerslag tegen normaal 224 mm viel de normale hoeveelheid neerslag. In het zuidoosten en oosten was het duidelijk natter dan normaal. In het midden en westen was het (veel) droger dan normaal.

Natte juli met grote regionale verschillen. Met gemiddeld 108 mm tegen normaal 78 mm regen was juli nat. In delen van Noord-Brabant en het hele oosten en noordoosten was het zeer nat. Er waren maar weinig droge dagen. Doordat de regen vaak tijdens buien viel waren er grote regionale verschillen. Droge augustus met in het oosten en zuiden plaatselijk zware onweersbuien. Zonnige zomer dankzij zonnige augustus.

2 Gebiedsindeling/beschrijving



- A. Loofhout met onder begroeiing van struiken. Hier staan ook diverse dode populieren.
- B. Nat grasland met toenemende moerasvegetatie dat bij hoog water blank komt te staan. Aan de zuidzijde ligt een diepere uitgraving.
- C. Grasland dat verhuurd is voor extensieve begrazing door paarden
- D. Rieloop: over het hele traject zijn wortelstronken aangebracht dit om de stroomsnelheid wat te laten variëren
- E. Oude afwateringssloot die uitkomt in de Rieloop.

Verder zijn er aan de randen met bomen en struiken en enkele struwelen.

Aan het einde van de winter was het hele gebied praktisch een watervlakte. Naarmate de zomer warmer werd verdween er meer water uit het gebied en bleef enkel water in de diepste laagtes. De voormalige zandvlaktes raken steeds meer begroeid. De Rieloop heeft de hele zomer water gehouden.

2.1 Inventarisatiedata 2024

| datum | dagdeel | datum | dagdeel |
|----------|-------------|---------|-------------|
| 7 maart | zonsopkomst | 27 mei | zonsopkomst |
| 21 maart | zonsopkomst | 30 mei | zonsopkomst |
| 5 april | zonsopkomst | 4 juni | dag |
| 18 april | zonsopkomst | 13 juni | zonsopkomst |
| 25 april | dag | 13 juni | avond |
| 30 april | dag | 27 juni | zonsopkomst |
| 2 mei | zonsopkomst | 9 juli | zonsopkomst |
| 16 mei | avond | 11 juli | avond |

In totaal hebben er in de periode van 2 maart tot 17 juli 15 bezoeken plaats gevonden. Het gebied is ook enkele keren 's-avonds bezocht.

2.2 Lijst van waarnemers

Het gebied is geïnventariseerd door Ineke Thijs, Hanny Cuijten, Mari de Bijl en Geert Engels. Op enkele dagen zijn er andere leden van vogelwerkgroep de Spotvogel van IVN Heeze-Leende aangesloten.

3 Resultaten

3.1 Totalen territoria

| Soort ³ | '16 | '22 | '23 | '24 |
|----------------------|-----|-----|-----|-----|
| Appelvink | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Blauwborst | 0 | 0 | 1 | 5 |
| Bonte Vliegenvanger | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Boomkruiper | 0 | 2 | 1 | 2 |
| Boompieper | 2 | 0 | 1 | 0 |
| Bosrietzanger | 1 | 2 | 4 | 2 |
| Dodaars | 0 | 0 | 1 | 1 |
| Ekster | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Fazant | 0 | 2 | 1 | 1 |
| Fitis | 0 | 0 | 2 | 0 |
| Gaai | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Geelgors | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Gekraagde Roodstaart | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Gele Kwikstaart | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Gierzwaluw | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Grasmus | 5 | 3 | 5 | 5 |
| Grauwe Gans | 0 | 5 | 4 | 2 |
| Grauwe Klauwier | 0 | 1 | 2 | 3 |
| Groene Specht | 1 | 1 | 1 | 1 |
| Grote Bonte Specht | 1 | 2 | 1 | 1 |
| Grote Canadese Gans | 0 | 1 | 2 | 0 |
| Grote Lijster | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Heggenmus | 0 | 0 | 1 | 1 |
| Holenduif | 0 | 1 | 1 | 1 |
| Houtduif | 0 | 1 | 1 | 1 |
| Houtsnip | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Kauw | 0 | 0 | 0 | 1 |
| Kievit | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Kleine Bonte Specht | 1 | 0 | 2 | 1 |
| Kleine Karekiet | 0 | 1 | 2 | 4 |
| Kleine Plevier | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Kleinst Waterhoen | 0 | 0 | 1 | 0 |

| Soort ³ | '16 | '22 | '23 | '24 |
|--------------------|-----|-----|-----|-----|
| Kneu | 20 | 0 | 0 | 0 |
| Koekoek | 1 | 1 | 1 | 2 |
| Koolmees | 0 | 2 | 3 | 5 |
| Krakeend | 0 | 0 | 2 | 1 |
| Matkop | 1 | 0 | 0 | 0 |
| Meerkoet | 0 | 0 | 1 | 2 |
| Merel | 0 | 3 | 3 | 3 |
| Nijlgans | 0 | 1 | 1 | 0 |
| Pimpelmees | 0 | 1 | 4 | 4 |
| Putter | 5 | 4 | 2 | 3 |
| Rietgors | 0 | 0 | 1 | 1 |
| Roodborsttapuit | 5 | 2 | 6 | 3 |
| Spotvogel | 1 | 1 | 1 | 1 |
| Spreeuw | 0 | 1 | 2 | 2 |
| Sprinkhaanzanger | 0 | 1 | 0 | 0 |
| Staartmees | 0 | 0 | 1 | 1 |
| Tjiftjaf | 0 | 2 | 1 | 3 |
| Tuinfluit | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Tureluur | 0 | 2 | 0 | 0 |
| Vink | 0 | 2 | 2 | 2 |
| Waterhoen | 0 | 1 | 3 | 2 |
| Waterral | 0 | 0 | 1 | 4 |
| Wielewaal | 1 | 1 | 2 | 1 |
| Wilde Eend | 1 | 8 | 3 | 7 |
| Winterkoning | 0 | 2 | 2 | 3 |
| Wintertaling | 0 | 0 | 1 | 0 |
| Witte Kwikstaart | 1 | 2 | 1 | 1 |
| Zanglijster | 0 | 2 | 1 | 2 |
| Zomertaling | 0 | 0 | 2 | 1 |
| Zwarte Kraai | 0 | 0 | 1 | 1 |
| Zwarte Specht | 1 | 0 | 0 | |
| Zwartkop | 0 | 4 | 1 | 4 |

³ Algemene soorten zoals de Roodborst zijn niet onderzocht

3.2 Opvallende zaken in 2024

Ook bijzonder het koppel **Zomertalingen**. Deze werden het hele seizoen waargenomen.

5 territoria van de **Blauwborst** is opvallend hoog

Geen **Kleinst Waterhoen** dit jaar. Er is wel een territorium vastgesteld bij het Beuven.

Gedurende de hele inventarisatieperiode waren er regelmatig **Lepelaars** aanwezig. Eenmaal zelfs met een bedelend jong. Waarschijnlijk zijn deze afkomstig van de kolonie in de Banen nabij Nederweert.

2024 Nat, natter het natst!

Als gevolg van de zeer natte winter en ook het zeer natte voorjaar bleef het hele gebied gedurende de inventarisatieperiode heel erg nat. Op vele plaatsen waren grote oppervlakten die onder water stonden.

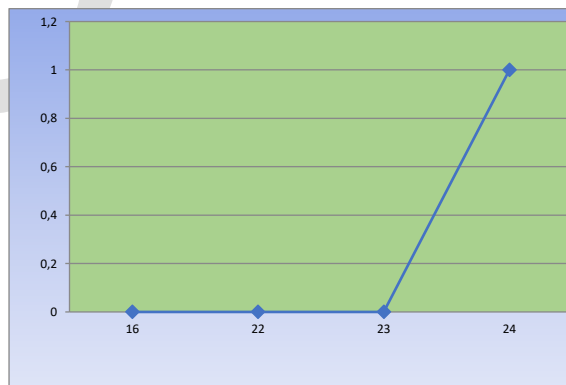
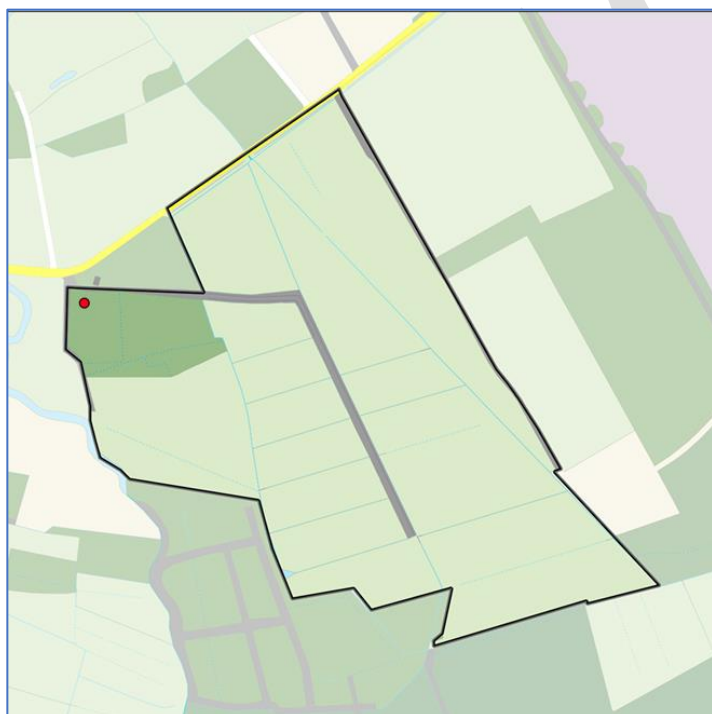
Dit had ook consequenties voor de inventariseerders en de inventarisatie. Men kon enkel het gebied in met hoge laarzen en sommige delen waren zo nat dat ze niet toegankelijk waren en er dus territoria gemist kunnen zijn. Mogelijk heeft dit ook invloed gehad op de aantallen grondbroeders Roodborsttapuit en Geelgors.

3.3 Soortbeschrijvingen broedvogels

De kaartjes geven de waarschijnlijke en zekere broedgevallen of territoria weer van de soort. Er wordt niet specifiek naar nesten gezocht.⁴

Bij elke soort is de landelijk informatie over de populatie in Nederland en die in Noord-Brabant (in percentage van de Nederlandse populatie) opgenomen. Ook de "Beschrijving voorkomen – Broedtijd" is opgenomen. Zie <https://stats.sovon.nl/stats/soorten>

3.3.1 Appelvink, 1 territorium



Broedpopulatie:

Nederland: 16.000-20.000 (2018-2020)

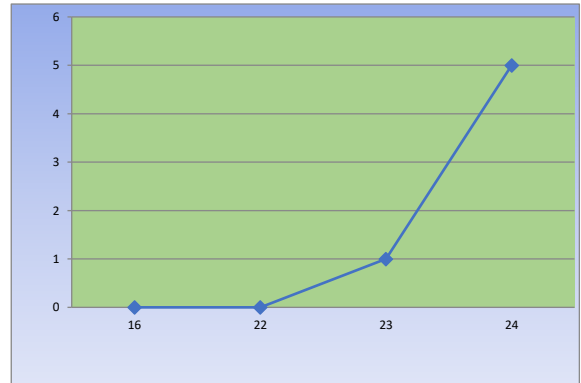
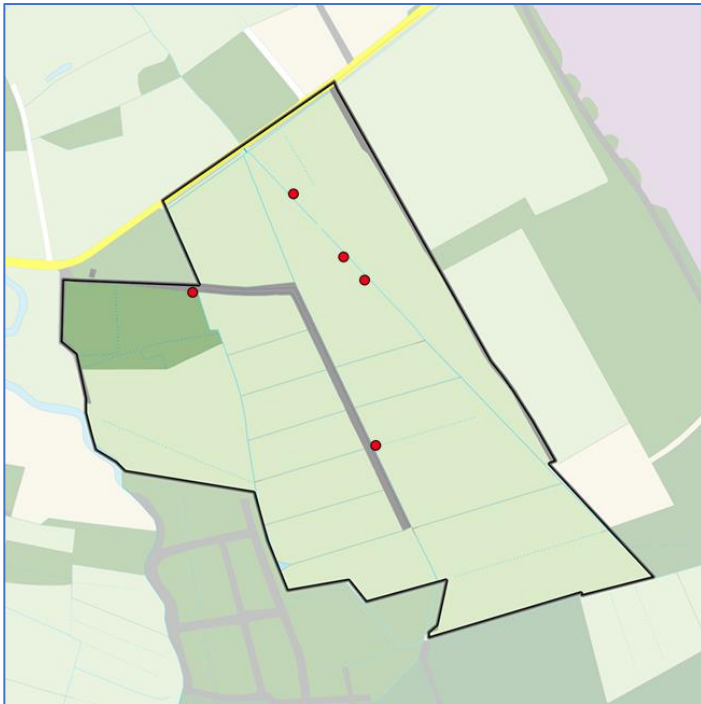
Noord Brabant: 990-1.240, 6% van Nederland (2018-2020)

Sovon De verspreiding van Appelvinken valt grotendeels samen met die van de grotere bossen, met uitzondering van Noord-Brabant waar de soort in relatief lage dichtheden broedt. De hoogste dichtheden worden gehaald in gevarieerd oud loofbos of gemengd bos, zoals in Twente, de Achterhoek en delen van de Veluwe en Limburg. De verspreiding werd sinds ongeveer 1975 veel ruimer, zowel op de hoge gronden als (mondjesmaat) in Laag-Nederland. Flevoland kende tijdelijk zelfs de misschien wel hoogste dichtheden van ons land. De landelijke aantallen groeiden tot 1995, waarna de populatie tot ongeveer 2007 stabiel bleef. Dit was mogelijk het gevolg

⁴ De richtlijnen die hiervoor gebruikt worden zijn die uit de [Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek](#).

van een gebrek aan rupsen van kleine wintervlinders, een belangrijke voedselbron voor jonge Appelvinken. Na 2007 nam de Appelvink in veel gebieden wederom toe. De toegenomen ouderdom en variatie van bomen en hogere frequentie in mastjaren van Beuk zorgen waarschijnlijk voor een gunstigere voedselsituatie.

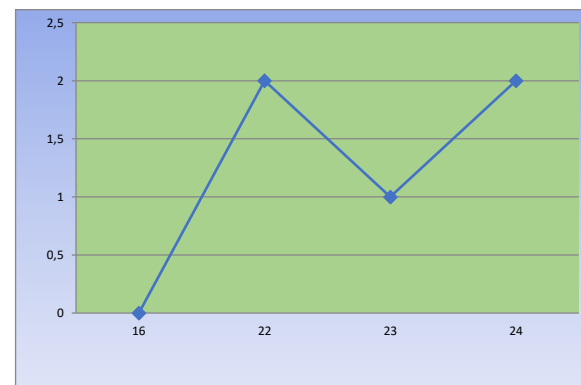
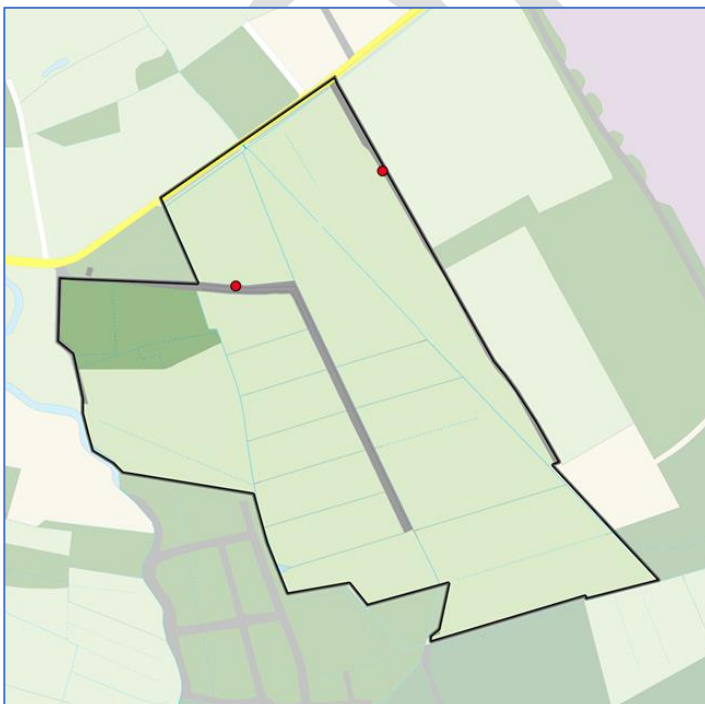
3.3.2 Blauwborst, 5 territoria



Broedpopulatie:
 Nederland: 13.000-17.000
 Noord Brabant: 1.500-1.980, 12% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Blauwborst komt wijd verspreid voor over Laag-Nederland. Hij kan er in moerassen met opslag talrijk zijn, maar broedt regionaal ook in agrarisch cultuurland met sloten. Het voorkomen op de hoge gronden is minder ruim, maar ook daar kan de dichtheid lokaal heel behoorlijk zijn, zoals in hoogveen, natte heide en beekdalen met moerasbosjes. De soort nam in de twintigste eeuw af door ontginning en ontwatering van vele broedplaatsen. Sinds ongeveer 1970 nam de stand spectaculair toe. Nieuw ontstane broedbiotoop in de Oostvaardersplassen, de Biesbosch, het Lauwersmeer en verbossende laagveenmoerassen werd massaal gekoloniseerd. Tegelijkertijd breidde de soort zich uit vanuit verspreidingskernen elders in het land. De landelijke toename houdt nog steeds aan, maar de ontwikkelingen verschillen per regio. In sommige bolwerken is de soort over zijn hoogtepunt.

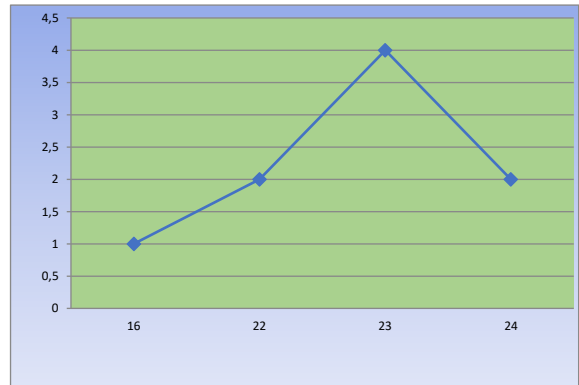
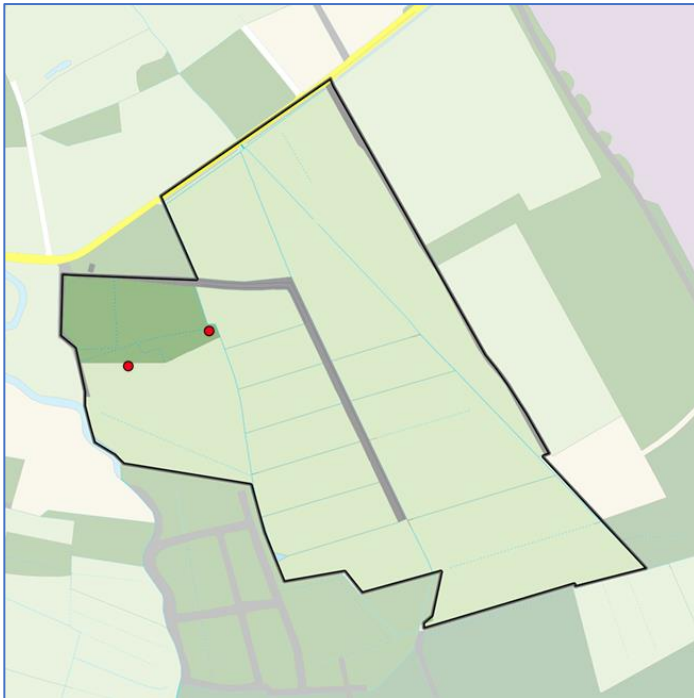
3.3.3 Boomkruiper, 2 territoria



Broedpopulatie:
 Nederland: 135.000-180.000 (2018-2020)
 Noord Brabant: 24.160-32.220, 18% van Nederland (2018-2020)

Sovon Boomkruipers hebben forse bomen nodig met een ruwe stam, maar het hoeven er niet veel te zijn. De soort kan daarom nestelen in laan- of erfbeplanting in open landschap, dorpen en steden. De hoogste dichtheden komen echter voor in gevarieerd en niet al te intensief onderhouden bos met een groot aandeel loofhout. Zulke bossen vinden we met name in het oosten, zuiden en midden van het land en in de binnenduinrand. De landelijke aantallen nemen al zeker vanaf 1975 gestaag toe. De toenemend ouderdom van het Nederlandse bos is gunstig voor deze soort, net als het aanleggen van bossen, parken en singels in voorheen open landschap. De verspreiding is in de afgelopen 50 jaar sterk uitgebreid in de lage delen van het land.

3.3.4 Bosrietzanger, 2 territoria



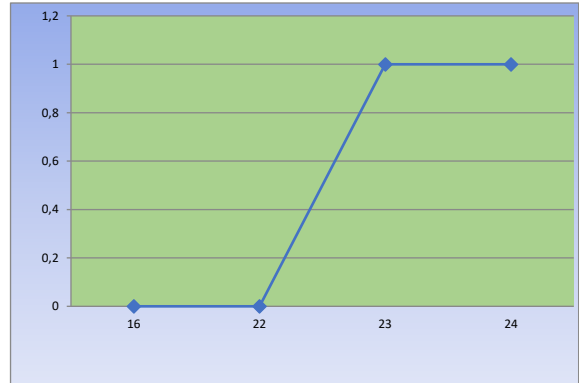
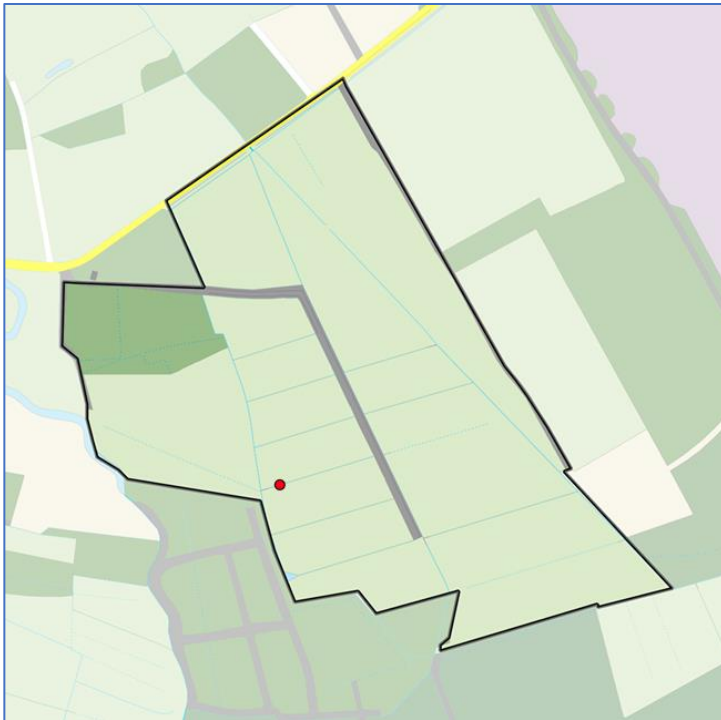
Broedpopulatie:

Nederland: 68.000-115.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 8.020-13.570, 12% van Nederland (2018-2020)

Sovon Bosrietzangers hangen hun nest op aan stevige stengels in een vaak vochtige, soms echter droge omgeving. Ze kunnen zowel talrijk zijn in verruigde moerassen met enige opslag als in brandnetelvelden met veel overjarige stengels. De dichtheden op de kleigronden zijn veel hoger dan op de zandgronden. In zeer bosrijke omgeving hebben Bosrietzangers weinig te zoeken. Als pioniervogel profiteert deze soort snel en soms massaal van tijdelijk beschikbare biotopen, zoals verruigende uiterwaarden of bermen. De aantallen wisselen daarom per gebied vaak sterk van jaar tot jaar. Landelijk gezien vertonen de aantallen geen duidelijke ontwikkeling.

3.3.5 Dodaars, 1 territorium



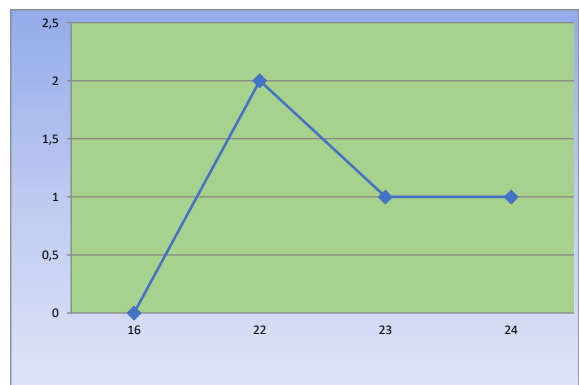
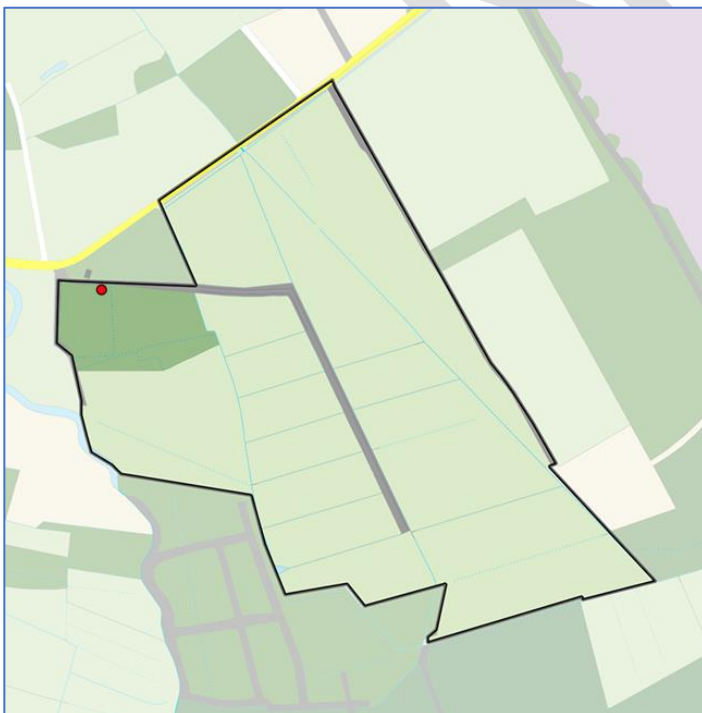
Broedpopulatie:

Nederland: 2100-3000 (2018-2020)

Noord Brabant: 450-645, 22% van Nederland (2018-2020)

Sovon Dodaarzen broeden in het hele land op zoetwaterplassen met veel oeverbegroeiing, tot op kleine vijvers en vennetjes. De landelijke aantallen verschillen soms opmerkelijk van jaar tot jaar. De pieken vallen vaak samen met een reeks van zachte winters in combinatie met neerslagrijke voorjaren. Omgekeerd kelderen de aantallen na strenge winters zoals midden jaren tachtig en negentig, en zijn sommige broedplaatsen ongeschikt in droge voorjaren. De verspreiding in de lage delen van het land kromp in het laatste kwart van de twintigste eeuw doordat de Dodaars verdween uit zwaar bemaalde, intensief geschoonde of vervuilde sloten in polderland. De vestiging in nieuwe natte natuur en een toename in natuurgebieden op de zandgronden, door maatregelen om de waterstand hoog te houden, compenseert dit verlies ten dele.

3.3.6 Fazant, 1 territorium



Broedpopulatie:

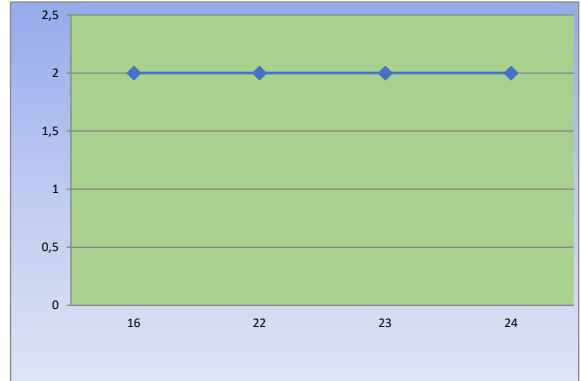
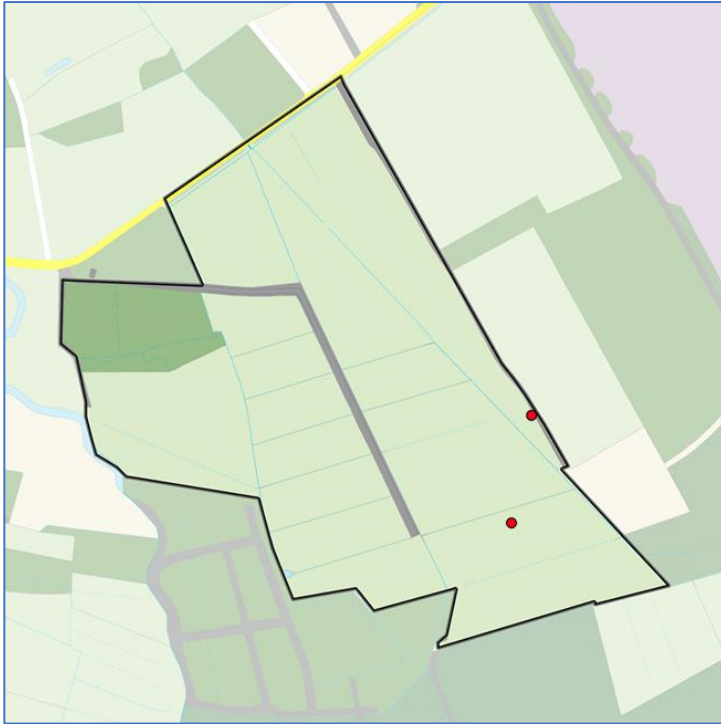
Nederland: 21.000-26.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 2.960-3.670, 14% van Nederland (2018-2020)

Sovon Fazanten komen in grote delen van Nederland voor maar ontbreken in stedelijk gebied en bosrijke omgeving. Ze zijn het talrijkst in agrarisch gebied op de kleigronden van Zuidwest- en Noordoost-Nederland. Rond 1975 kwamen Fazanten nog wijd verspreid voor op de Veluwe en in andere bosachtige gebieden. De verdwijning hier, en de scherpe

afname op veel plaatsen elders, is een gevolg van het vanaf 1978 geleidelijk afbouwen van het uitzetbeleid. De onnatuurlijk hoge dichtheden die daarvan het gevolg waren, verdwenen als gevolg van predatie door Vos en Havik, iets dat versneld werd door enkele strenge winters. De afname vlakt inmiddels af en de soort weet zich in verschillende delen van het land te handhaven, zij het in lagere dichtheden dan weleer. Illegale uitzet komt overigens nog steeds voor.

3.3.7 Geelgors, 2 territoria



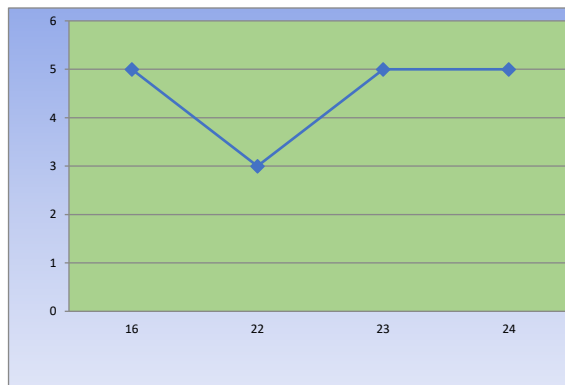
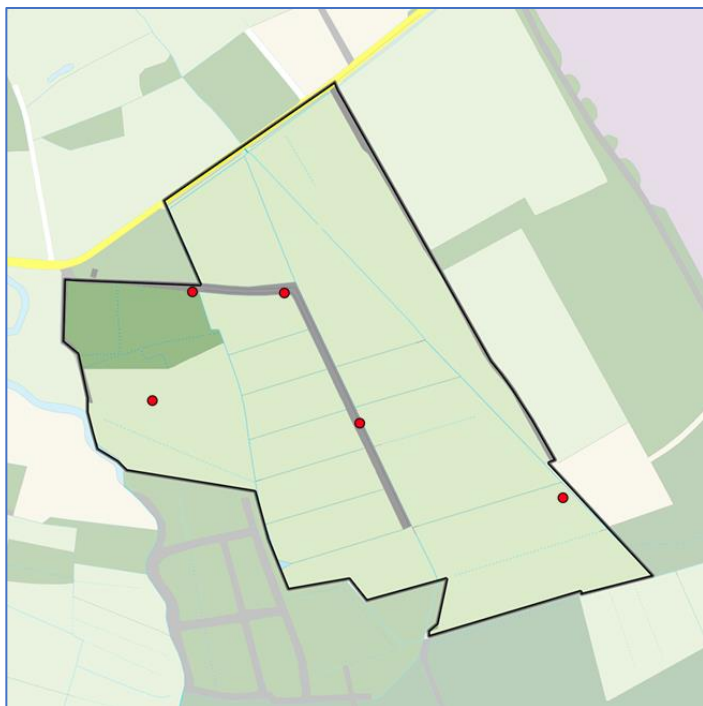
Broedpopulatie:

Nederland: 19.000-24.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 1.440-1.830, 8% van Nederland (2018-2020)

Sovon Geelgorzen broeden tegenwoordig vrijwel uitsluitend op de hoge zandgronden. Ze bewonen hier heide met opslag, bosranden en jonge aanplant, naast kleinschalig boerenland met veel akkers. De verspreiding kromp sinds ongeveer 1975 in oostelijke richting in. De soort is inmiddels verdwenen uit West-Nederland, waar hij lokaal nog een algemene broedvogel was tot halverwege de twintigste eeuw. Ook in Midden-Nederland en delen van de zandgronden namen de aantallen aanvankelijk af. Na de eeuwwisseling nam de Geelgors echter (sterk) toe in het noordoosten van het land, mede dankzij de aanleg van ingezaaide akkerranden waar voldoende wintervoedsel te vinden was.

3.3.8 Grasmus, 5 territoria



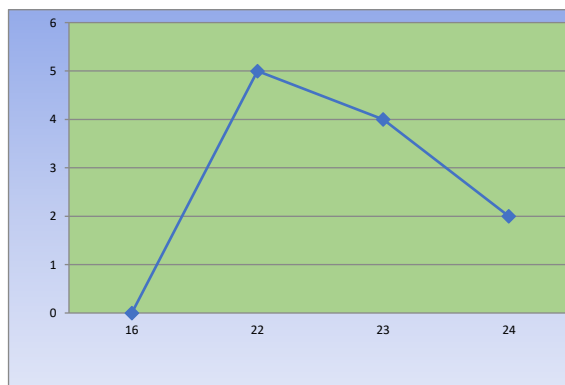
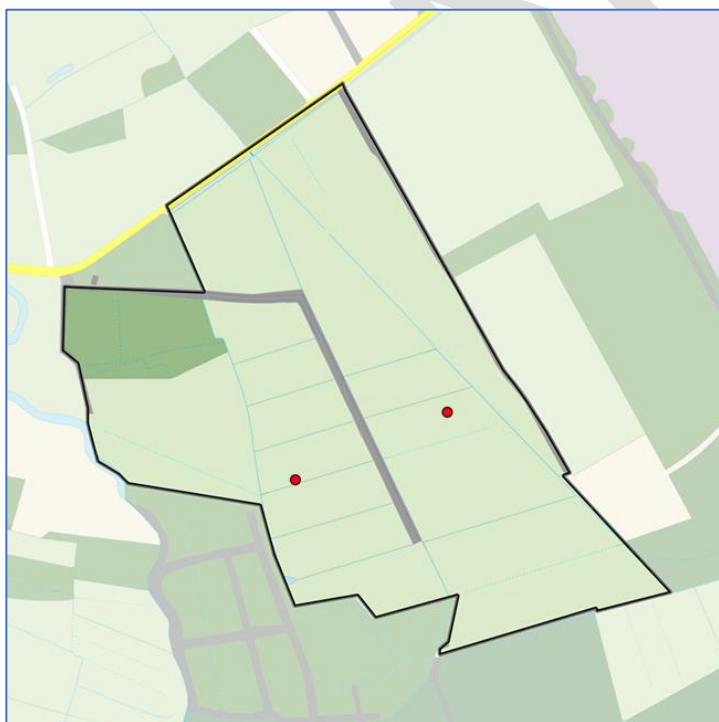
Broedpopulatie:

Nederland: 130.000-225.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 17.290-29.930, 13% van Nederland (2018-2020)

Sovon Grasmussen nestelen graag in doornstruiken of ruigte. Ze zijn dan ook het talrijkst in struweelrijke duinen en kleinschalig boerenland met veel heggen. In bos- en natuurgebieden bewoont de Grasmus doorgaans randen en open plekken met opslag. Langs met struiken begroeide wegbermen en spoorwegtaluds kan de grasmus voorkomen in verder ongeschikte biotopen, zoals open agrarisch gebied en steden. Diep in stedelijk gebied is de soort zeldzaam. Als overwinteraar in de Sahel is de Grasmus erg gevoelig voor droogte aldaar. Een lange droge periode deed zich voor tussen 1968 en 1984. De gesuggereerde toename in de grafiek is dus grotendeels louter herstel na een diepe inzinking. Ook recente pieken en dalen vallen samen met gunstige of juist ongunstige overwinteringsomstandigheden in West-Afrika.

3.3.9 Grauwe Gans, 2 territoria



Broedpopulatie:

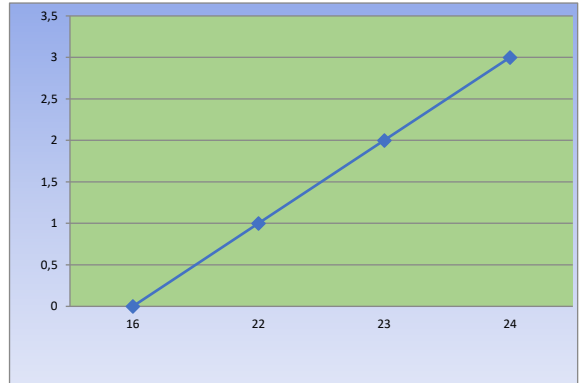
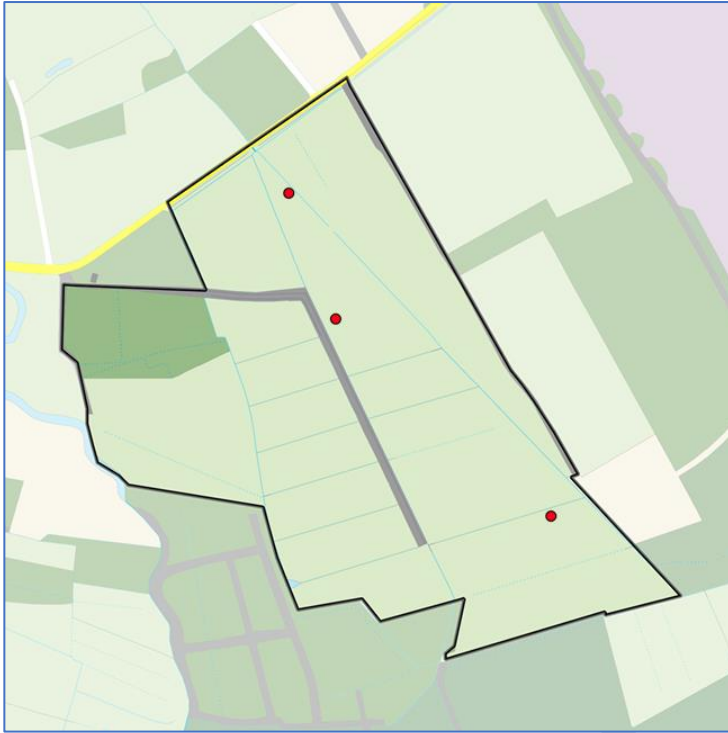
Nederland: 100.000-165.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 8.400-13.860, 8% van Nederland (2018-2020)

Sovon In de eerste helft van de twintigste eeuw verdween de Grauwe Gans nagenoeg als broedvogel door ontginning van moerassen en bejaging. Uitzetpogingen leidden rond 1970 tot broedpopulaties in Friesland en het Deltagebied, gevolgd door een spontane vestiging in Flevoland. Daarna begon een periode van stormachtige uitbreiding, waarbij

alleen de droge en bosrijke streken van Nederland werden overgeslagen. De aantallen broedparen namen toe van hooguit 150 in 1977 naar bijna 9000 in het jaar 2000 en een veelvoud nadien. De groei van de populatie verschilt regionaal sterk. Plaatselijk dalen de aantallen door verzadiging op populatieniveau of door vervolging van ganzengroepen. Elders zet de groei van Grauwe Ganzen nog significant voort.

3.3.10 Grauwe Klauwier, 3 territoria



Broedpopulatie:

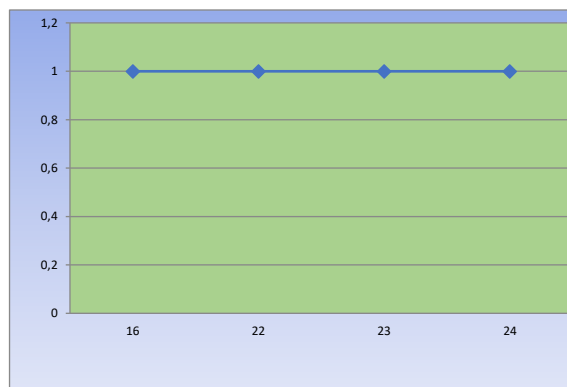
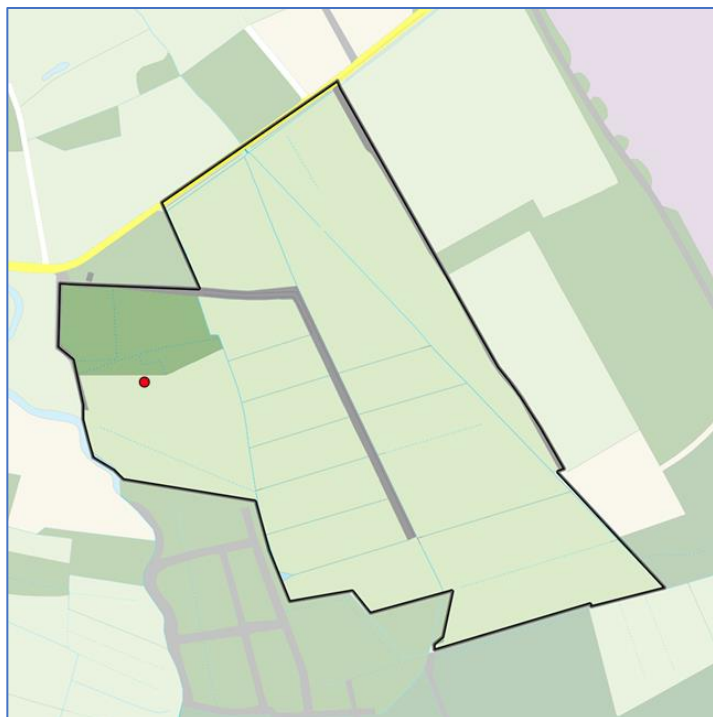
Nederland: 1250-1550 (2023)

Noord Brabant: 32-40, 4% van Nederland (2020).

Inmiddels zijn de aantallen flink toegenomen. Alleen al in Zuidoost Brabant komen deze aantallen voor.

Sovon Het merendeel van de Nederlandse Grauwe Klauwieren broedt in structuurrijke heide- en veengebieden en in kleinschalig agrarisch landschap. De verspreiding kent zwaartepunten in Drenthe, delen van de Veluwe en Zuid-Limburg. De oorspronkelijk ruime verspreiding in de duinstrook, inclusief de Waddeneilanden, was omstreeks 1985 nagenoeg opgelost; pas rond 2010 begon de soort zich hier weer mondjesmaat te vestigen. Ook op de hoge gronden kwam de Grauwe Klauwier in de eerste helft van de twintigste eeuw veel verspreider voor dan tegenwoordig, ondanks enig recent herstel. De Nederlandse broedpopulatie telde begin twintigste eeuw mogelijk enkele duizenden paren, maar nam na 1950 scherp af naar een dieptepunt van rond 100 paren in 1985, voor een groot deel gehuisvest in één reservaat (Bargerveen Dr). De afname is het gevolg van een enorme verarming van het insectenleven (voedsel) in zowel natuurgebieden als agrarische landschappen, verergerd door het verdwijnen van kleine landschapselementen (nestplaats). Het recente herstel naar meer dan duizend paren houdt verband met droge, voedselrijke zomers, lokaal gunstig terreinbeheer maar is ook onderdeel van een internationaal proces.

3.3.11 Groene Specht, 1 territorium



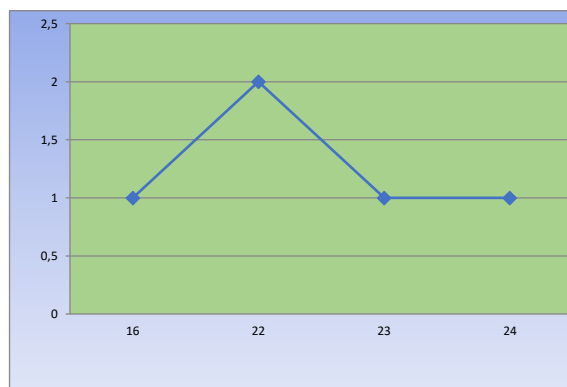
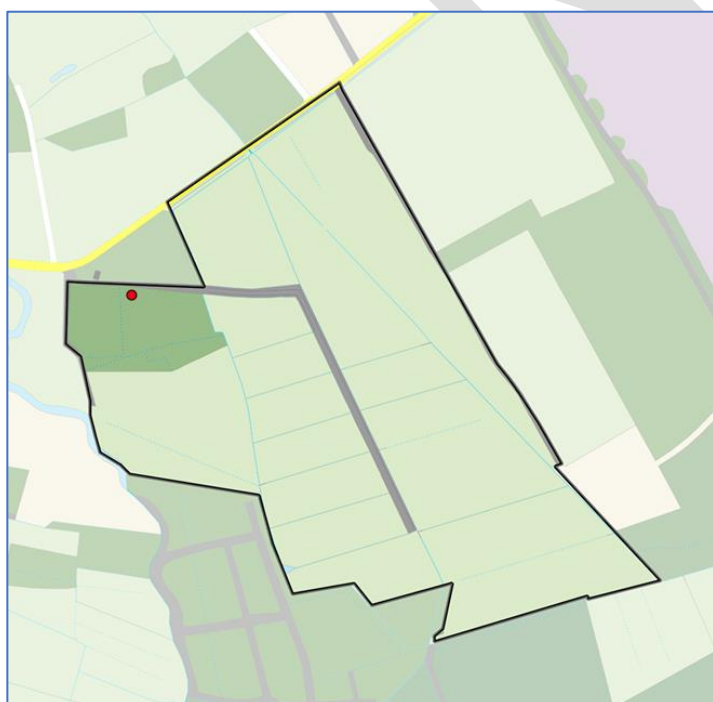
Broedpopulatie:

Nederland: 9500-11.500 (2018-2020)

Noord Brabant: 2.500-3.040, 26% van Nederland (2018-2020)

Sovon Groene Spechten broeden vooral in kleinschalig cultuurlandschap met veel oude bomen en in de duinen. Grote bosgebieden zijn vaak alleen bezet langs de randen of rond kaalslagen. De soort ontbreekt in grootschalige open landschappen. Tussen 1975 en 2000 onderging de verspreiding een opmerkelijke verandering. De soort verdween uit grote aaneengesloten bosgebieden op de zandgronden, maar werd jaren later weer opgevuld in dit habitat. Tegelijkertijd nam hij sterk toe in het Deltagebied (door het ouder worden van singels) en het rivierengebied (in feite een terugkeer, nadat hij er in eerdere instantie verdween). Als geheel nam de landelijke stand eerst af, maar sinds 1990 weer fors toe. De terugval rond 2010 kan samenhang hebben gehad met enkele sneeuwrijke winters. Ook in het verleden bleek de stand gevoelig voor lang aanhoudende sneeuwperiodes. Iets waarmee de op de grond naar mieren zoekende Groene Specht slecht uit de voeten kan.

3.3.12 Grote Bonte Specht, 1 territorium



Broedpopulatie:

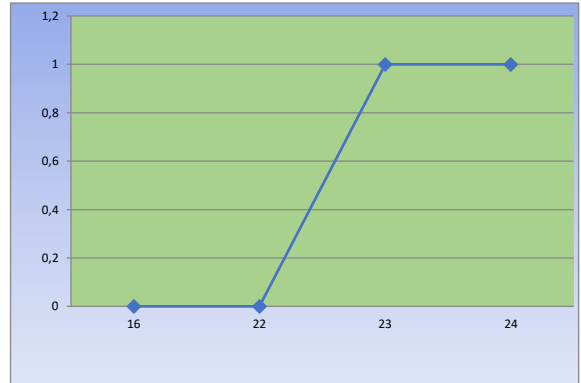
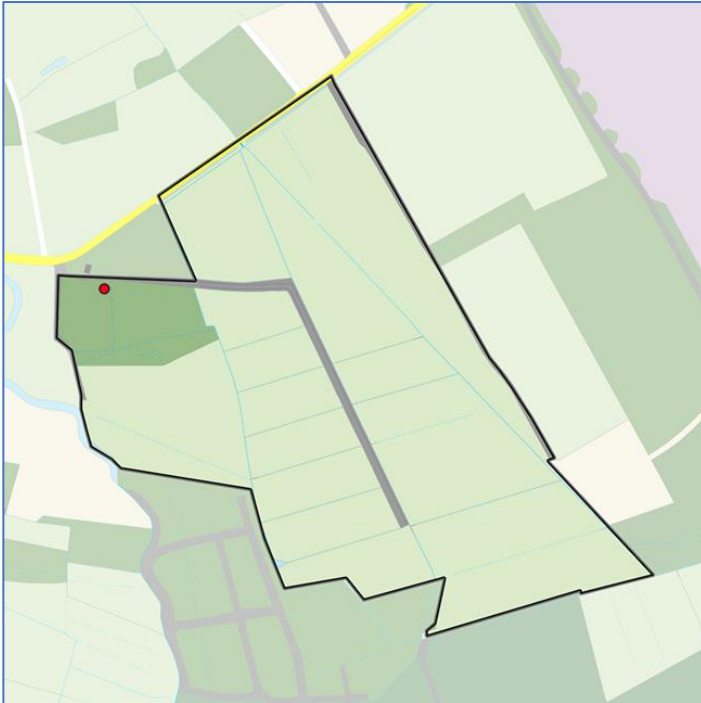
Nederland: 97.000-130.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 17.750-23.790, 18% van Nederland (2018-2020)

Sovon Hoe meer bos, hoe meer Grote Bonte Spechten. De dichtheid van deze soort is dan ook het hoogst in de zwaar beboste delen van de zandgronden. Sinds 1975 breidde deze specht zich echter ook uit over de opener delen van het

land, zodat hij tegenwoordig alleen nog in de meest boomloze landschappen ontbreekt. De opmars in Laag-Nederland was mogelijk door de toename van opgaande beplanting aldaar. De landelijke stand neemt nog steeds toe, iets dat bevorderd wordt door toenemende ouderdom van het Nederlandse bos en extensiever, op meer natuurlijk bos gericht beheer. In beide gevallen betekent dit meer voedsel en nestgelegenheid voor de Grote Bonte Specht.

3.3.13 Heggenmus, 1 territorium



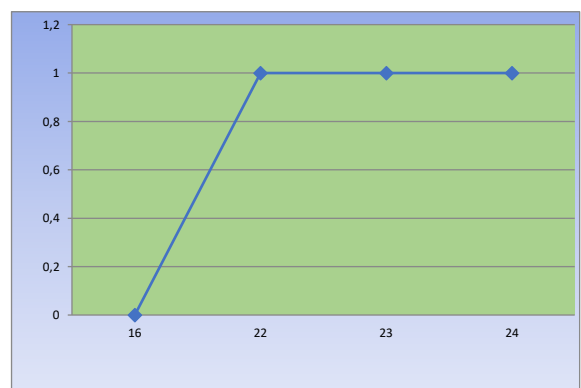
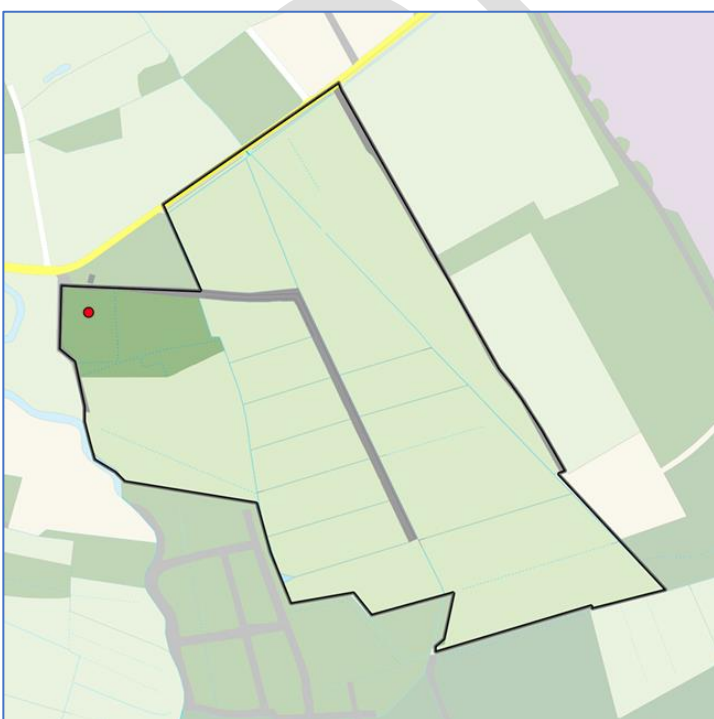
Broedpopulatie:

Nederland: 175.000-225.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 30.450-39.150, 17% van Nederland (2018-2020)

Sovon Heggemussen broeden in vrijwel het hele land, maar zijn in het noordoosten wat schaarser dan elders. Nergens komen zo veel Heggemussen voor als in bebouwing met veel groen, maar ook boerenland met veel heggen kan goed bezet zijn. In bossen is de Heggenmus veelal een randbewoner die tevens dichte jonge aanplant graag bezet. De landelijke stand groeide in de twintigste eeuw, vooral door de toegenomen oppervlakte stedelijk gebied, waar tuinen en beplanting voor broedgelegenheid zorgen. De recente trend is stabiel met lichte schommelingen, deels samenhangend met inzinkingen na koudere winters.

3.3.14 Holenduif, 1 territorium



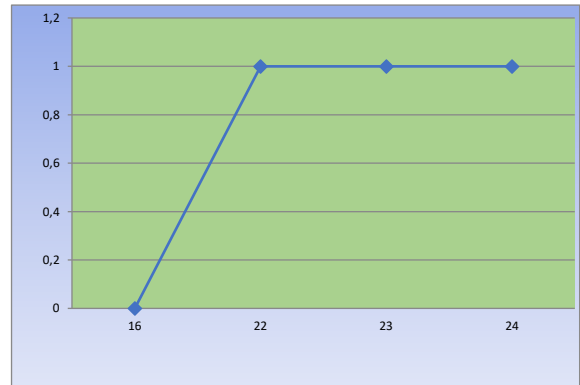
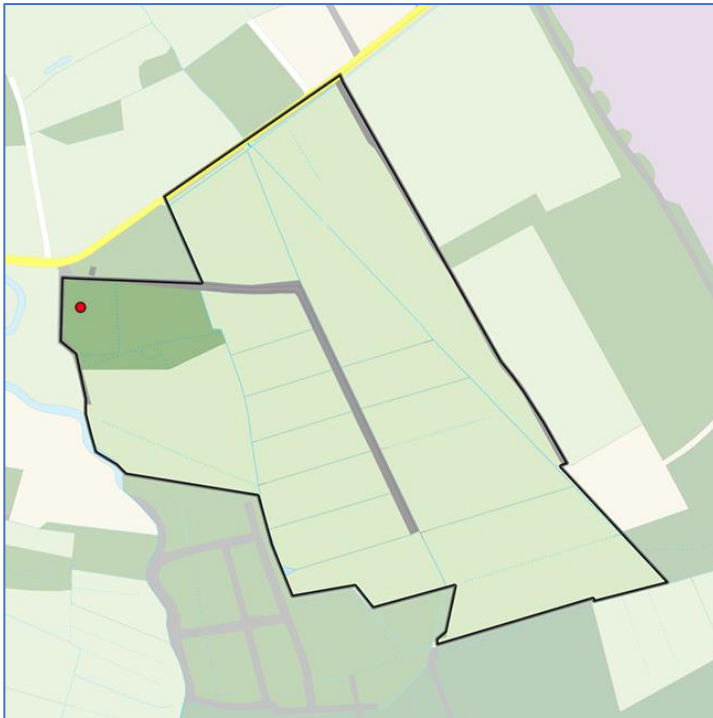
Broedpopulatie:

Nederland: 54.000-67.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 13.390-16.620, 25% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Holenduif is wijd verspreid maar bereikt de hoogste dichtheid op de zandgronden, met name in kleinschalige landschappen met veel akkerbouw. Grote bosgebieden en bebouwde omgeving zijn dunner bevolkt. In Laag-Nederland is de verspreiding veelal gebonden aan boerderijen en laanbeplanting. De dichtheid is laag in grootschalige kleipolders en zeer open veenweidegebieden. De soort heeft zich opmerkelijk goed aangepast aan het intensieve agrarische cultuurlandschap. Sinds ongeveer 1970 namen de aantallen een tijdlang sterk toe. Misschien was dit deels herstel van een inzinking in de jaren zestig, veroorzaakt door landbouwgif. Tegelijkertijd breidde de Holenduif zich met name in Laag-Nederland fors uit. Sinds 1990 is de stand stabiel.

3.3.15 Houtduif, 1 territorium



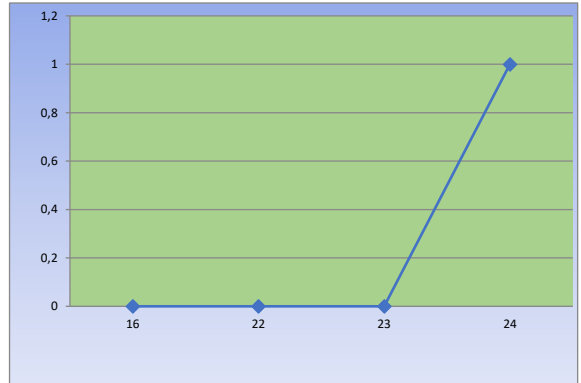
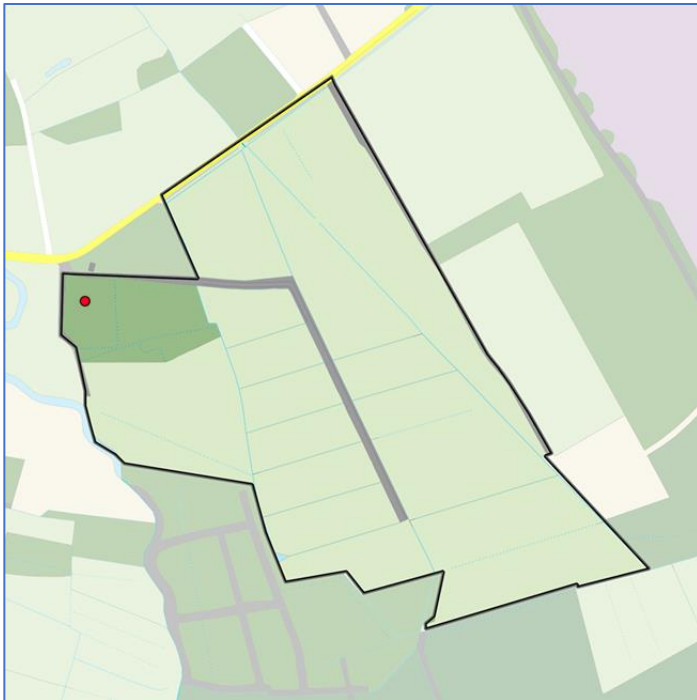
Broedpopulatie:

Nederland: 290.000-580.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 54.230-108.460, 19% van Nederland (2018-2020)

Sovon Houtduiven ontbreken alleen in de meest boomloze landschappen. De dichtheden zijn het hoogst in kleinschalig agrarisch cultuurland en stedelijk gebied. In grote bosgebieden is de Houtduif vaak schaars. Sinds ongeveer 1975 namen de aantallen in bossen en soms ook cultuurland op de zandgronden af. Vermindering van voedselaanbod, onder andere door de omschakeling van graanteelt op maïsverbouw, was de vermoedelijk belangrijkste factor. Tegelijkertijd namen de aantallen in stedelijk gebied sterk toe. De soort is hier tegenwoordig een van de talrijkste broedvogels. Hij is de Turkse Tortel, die stedelijk gebied eerder koloniseerde, in veel gebieden voorbijgestreefd.

3.3.16 Kauw, 1 territorium



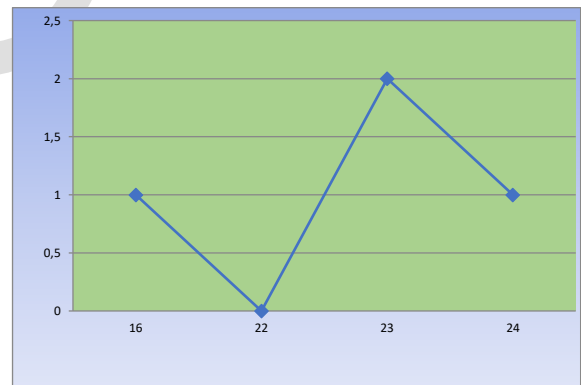
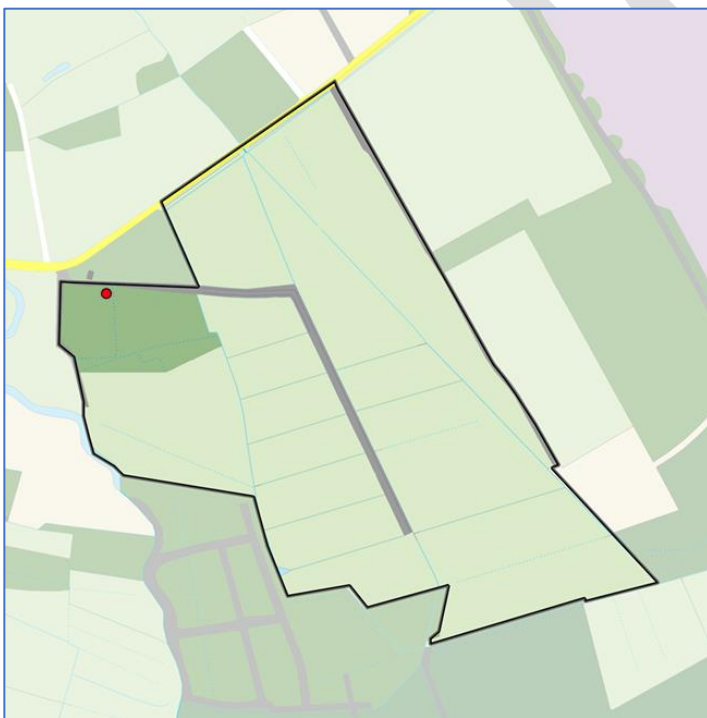
Broedpopulatie:

Nederland: 100.000-150.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 19.700-29.550, 20% van Nederland (2018-2020)

Sovon Door het hele land zijn broedende Kauwen te vinden. Ze zijn het talrijkst in stedelijk gebied (vooral oudere wijken) en kleinschalig boerenland. Grote aaneengesloten bossen worden gemedend, terwijl open landschappen en natuurgebieden soms wel, soms ook niet bezet zijn. Sinds ongeveer 1975 breidde de soort zich uit over delen van Zeeland en Flevoland, waar hij eerst ontbrak. Tegelijkertijd namen de aantallen in kleine bossen af, deels misschien door onrust en predatie door Haviken. De landelijke stand is al tientallen jaren min of meer stabiel.

3.3.17 Kleine Bonte Specht, 1 territorium



Broedpopulatie:

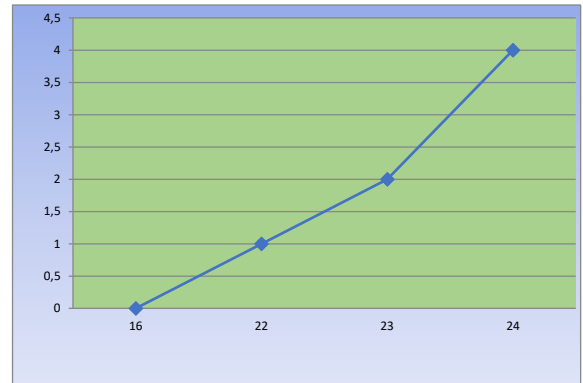
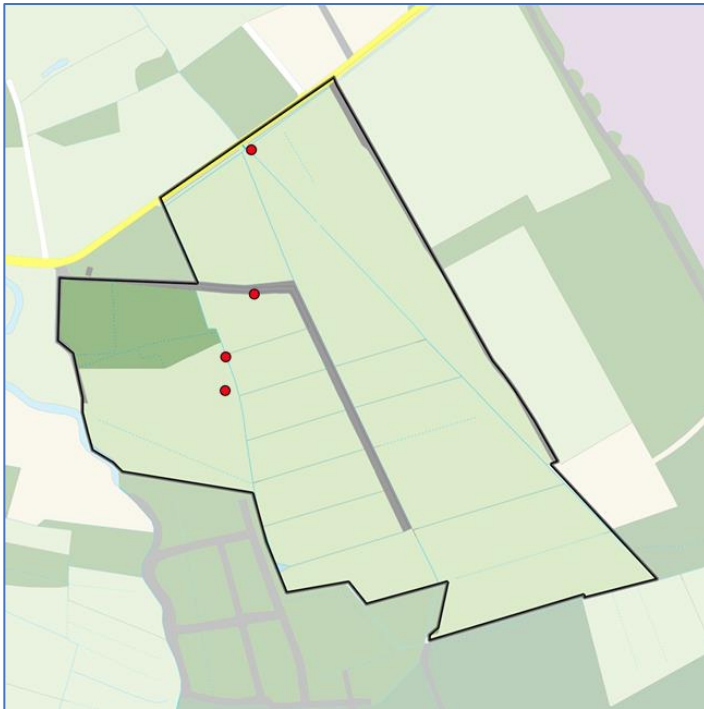
Nederland: 5800-7500 (2018-2020)

Noord Brabant: 1.220-1.590, 21% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Kleine Bonte Specht wordt vaak geassocieerd met oud en gevarieerd loofbos maar kan ook broeden in voormalige grienden, verboste moerassen en hoogstamboomgaarden. Het broedgebied omvat momenteel de duinstreek, delen van het rivierengebied en vrijwel geheel Hoog-Nederland. Sinds ongeveer 1975 breidde deze soort zich sterk uit over Noord-Brabant, Noord-Limburg en Drenthe. Dit proces, parallel aan de uitbreiding van Bosuil en Boomklever, illustreert het ouder worden van het bos in deze provincies. Extensiever bosbeheer en omvorming in natuurlijker bos

spelen deze specht eveneens in de kaart. In sommige reeds langer bezette gebieden op de Veluwe en in Zuid-Limburg liep de stand echter om onbekende reden licht terug.

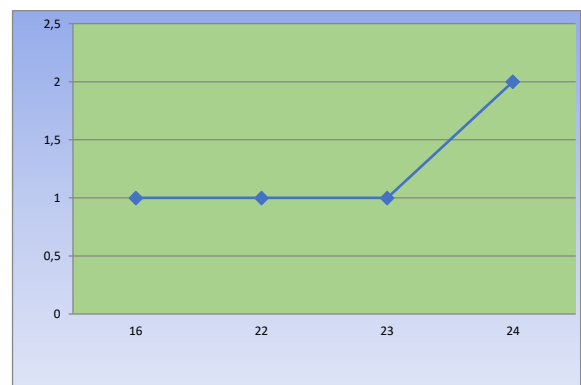
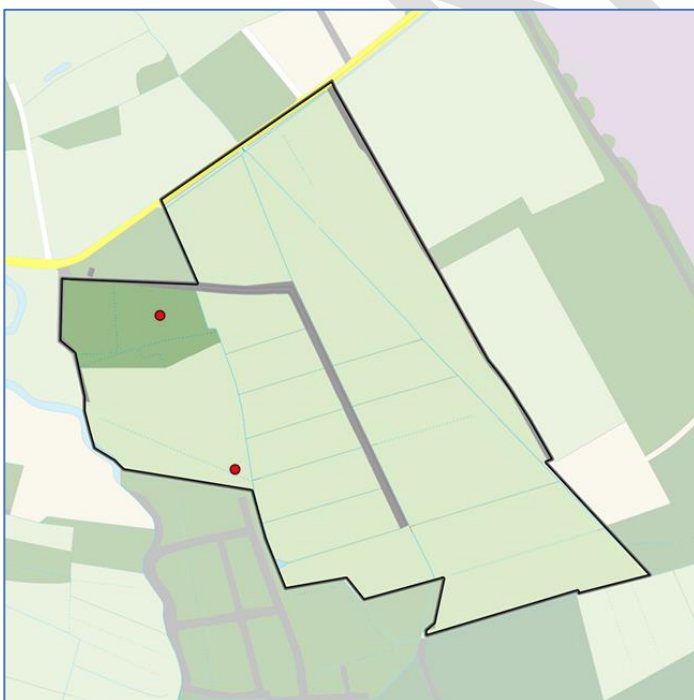
3.3.18 Kleine Karekiet, 4 territoria



Broedpopulatie:
 Nederland: 160.000-280.000 (2018-2020)
 Noord Brabant: 16.160-28.280, 10% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Kleine Karekiet is een algemene broedvogel van rietmoerassen. Doorgaans geldt: hoe meer riet, hoe meer Kleine Karekieten. De aantallen en dichtheden in het waterrijke westen en noorden van het land zijn dan ook hoger dan op de zandgronden. Hier ontbreekt de soort over grote oppervlakte (Veluwe) bij gebrek aan biotoop. De landelijke aantallen zijn sinds ongeveer 1960 toegenomen. Vanaf 1990 vertonen ze geen duidelijke ontwikkeling meer. Van een duidelijke relatie met de neerslag in de Sahel, zoals bij de Rietzanger, is geen sprake.

3.3.19 Koekoek, 2 territoria

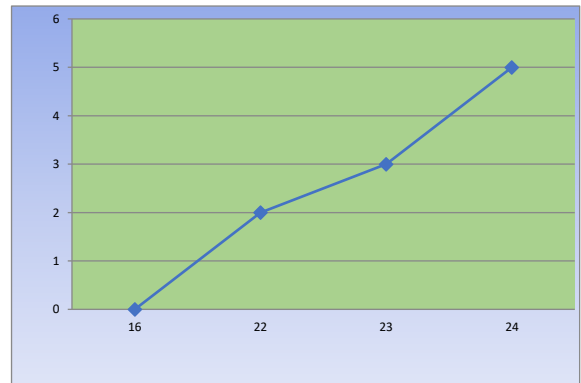
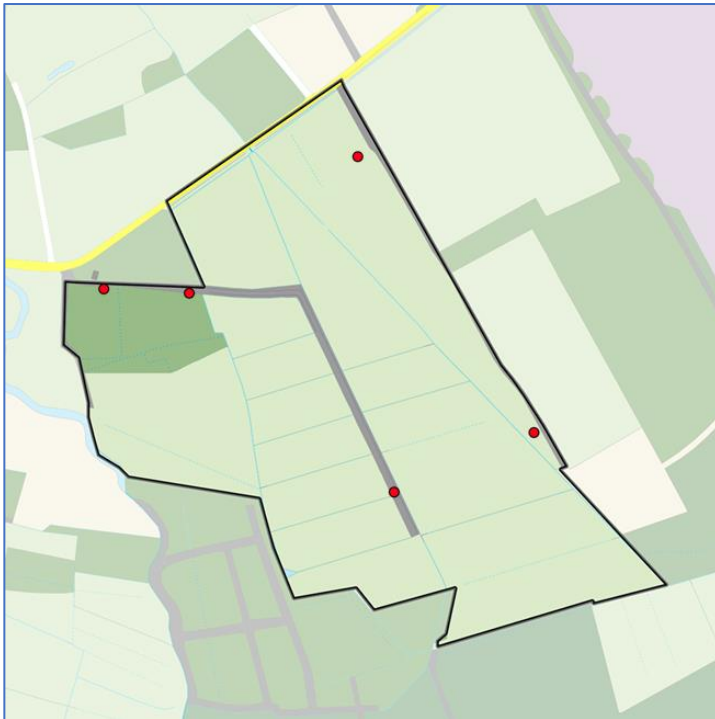


Broedpopulatie:
 Nederland: 5800-7400 (2018-2020)
 Noord Brabant: 915-1.170, 16% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Koekoek is wijd verbreid in Nederland, maar is nergens talrijk. Hij bereikt de hoogste dichtheden in moerasgebieden en hier en daar in kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. De dichtheid hangt af van het aanbod aan waardvogels. Ieder wijfje specialiseert zich immers op een enkele waardvogelsoort, al legt ze soms ook eieren bij andere soorten. Tegenwoordig vormen Kleine Karekiet, Heggenmus, Graspieper, Witte en Gele Kwikstaart de

belangrijkste waardvogels. De stand nam sinds 1985 (en vermoedelijk eerder) flink af, al komt dat door methodologische problemen onvoldoende uit tellingen naar voren. Afname van veel waardvogelsoorten en van voedsel (vooral rupsen) speelt daarbij een hoofdrol.

3.3.20 Koolmees, 5 territoria



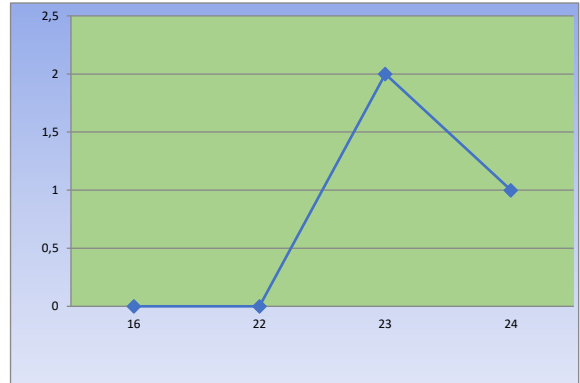
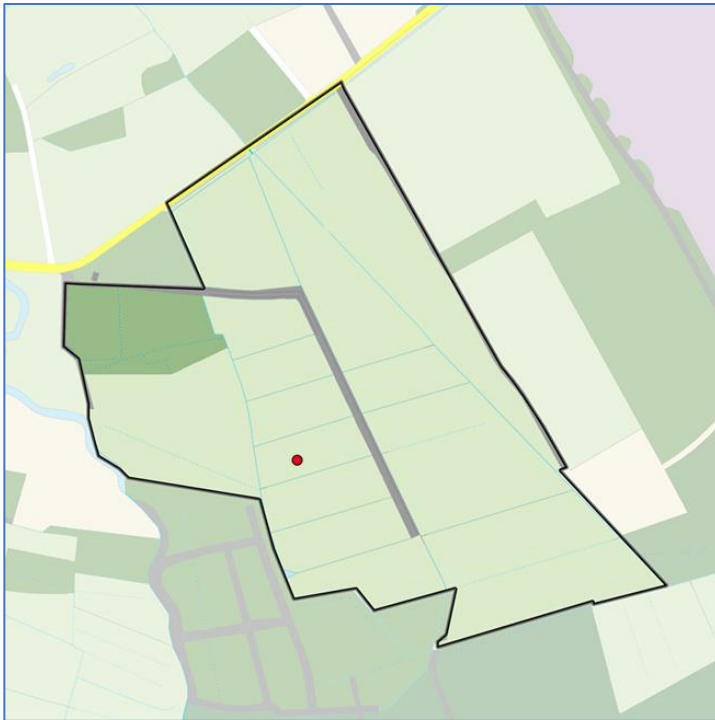
Broedpopulatie:

Nederland: 400.000-700.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 68.000-119.000, 17% van Nederland (2018-2020)

Sovon In heel Nederland zijn Koolmezen te vinden, enkele boomloze gebieden daargelaten. De soort heeft een voorkeur voor oud loofbos maar kan door het ophangen van nestkasten ook in andere bostypen of in stedelijk gebied hoge dichtheden bereiken. Afgezien van de vlotte kolonisatie van geschikte nieuwe gebieden (bijvoorbeeld Zuidelijk Flevoland, drooggelegd rond 1970) is de verspreiding al vele decennia ongewijzigd. De landelijke aantallen namen in dezelfde periode licht toe, met inzinkingen na winters met strenge vorst en veel sneeuw. De toename zal (deels) samenhangen met het ouder en geschikter worden van veel bossen en het aanleggen van groenvoorzieningen in verstedelijkend, voorheen open landschap. In naaldbossen op arme zandgronden zijn de broedresultaten matig door kalkgebrek en wordt enige afname verwacht.

3.3.21 Krakeend, 1 territorium



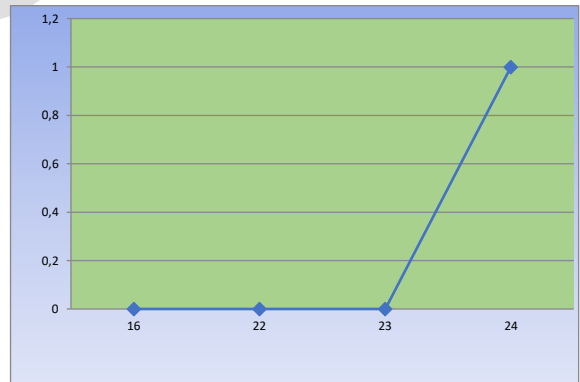
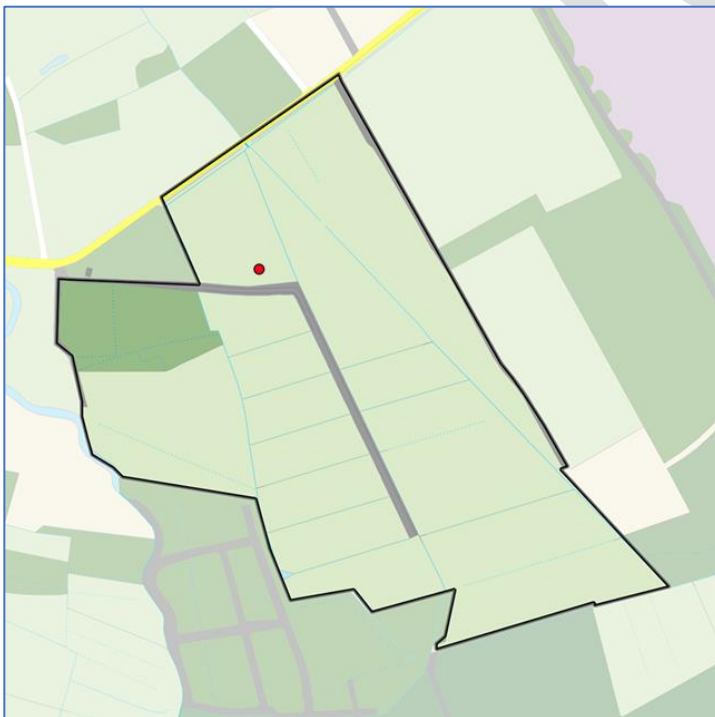
Broedpopulatie:

Nederland: 26.000-32.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 1.530-1.890, 6% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Krakeend is in Laag-Nederland een wijd verbreide broedvogel van moerasgebieden, duinplassen en open polders met veel grasland en sloten. Elders is het een meer lokale broedvogel van onder meer vennen. Tot ongeveer 1960 was de Krakeend een zeldzame broedvogel. Aantallen en verspreiding namen daarna sterk toe, net als elders in West-Europa. Grootschalige ontginning van Oost-Europese broedgebieden gaf wellicht de eerste aanzet tot een uitbreiding over West-Europa. Vervolgens wist hij te profiteren van nieuw aangelegde (of afgedamde en verzoete) wateren. De verspreiding als broedvogel breidt zich nog steeds uit.

3.3.22 Kuifeend, 1 territorium



Broedpopulatie:

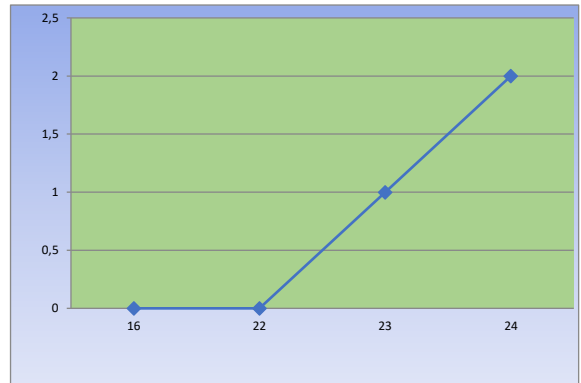
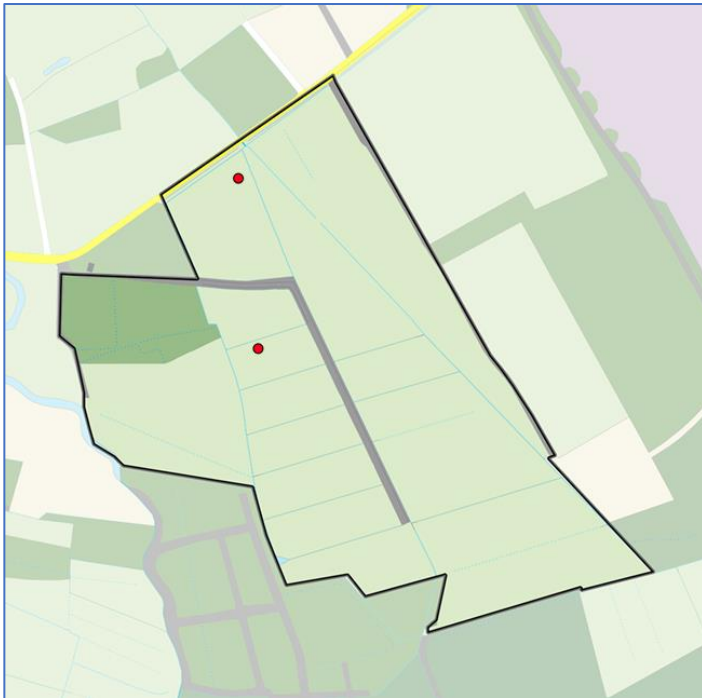
Nederland: 17.000-20.500 (2018-2020)

Noord Brabant: 1.560-1.890, 9% van Nederland (2018-2020)

Sovon Broedende Kuifeenden kennen een ruime verspreiding in Nederland maar zijn het talrijkst in de noordwestelijke helft van het land, zowel in natte natuurgebieden als agrarisch gebied met veel sloten. Aantallen en verspreiding namen in ons land explosief toe vanaf ongeveer 1950, net als elders in West-Europa. Hierbij speelden waarschijnlijk verdroging en ontginning van Oost-Europese broedgebieden en toegenomen voedselrijkdom van Nederlandse wateren mee. De

toename zette tussen pakweg 1975 en 2000 nog door op vooral de hoge gronden. Op de lage gronden stabiliseerden ze en in de duinen namen ze zelfs af, na eerdere snelle toename.

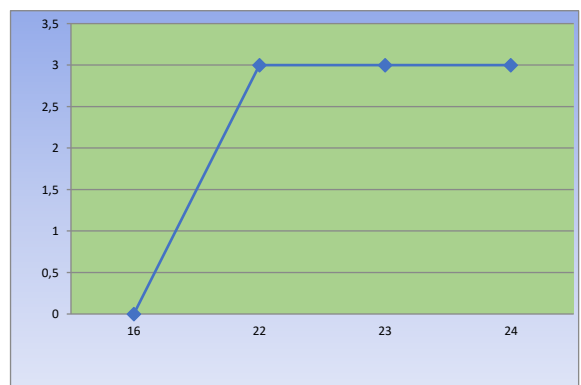
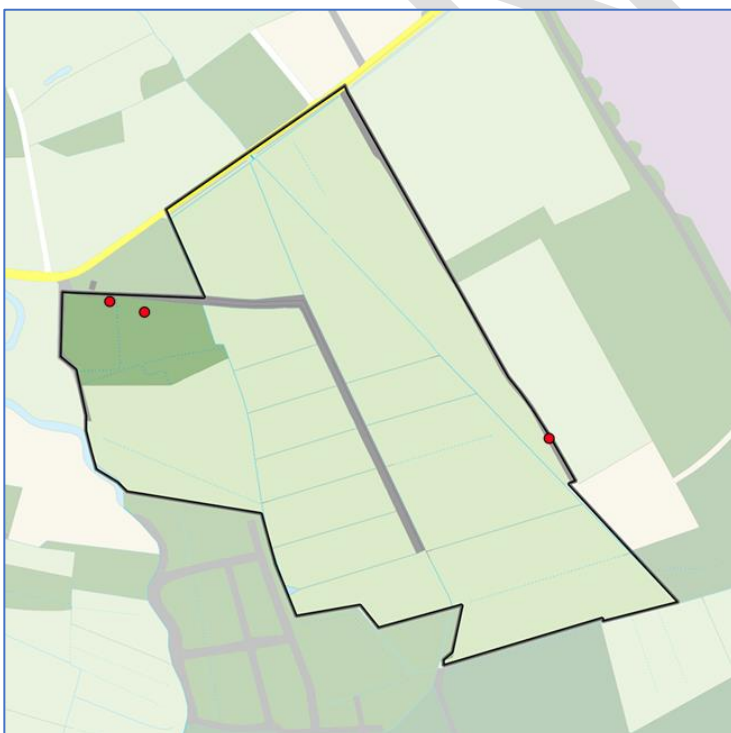
3.3.23 Meerkoet, 2 territoria



Broedpopulatie:
 Nederland: 120.000-150.000 (2018-2020)
 Noord Brabant: 9.600-12.000, 8% van Nederland (2018-2020)

Sovon Meerkoeten broeden bijna overal waar zoet water met enige oevervegetatie aanwezig is. Ze ontbreken dan ook alleen in de droogste delen van de hogere gronden. De dichtheden zijn het hoogst in moerassen en open boerenland met veel sloten in de lage delen van het land. In de twintigste eeuw wist de Meerkoet te profiteren van de uitbreiding van oppervlaktewateren en de voedselverrijking van zulke wateren. Bovendien verdween zijn schuwheid en werd de Meerkoet tot in de grote steden een bekende broedvogel. De landelijke stand was de afgelopen decennia betrekkelijk stabiel, met echter forse inzinkingen na strenge winters.

3.3.24 Merel, 3 territoria

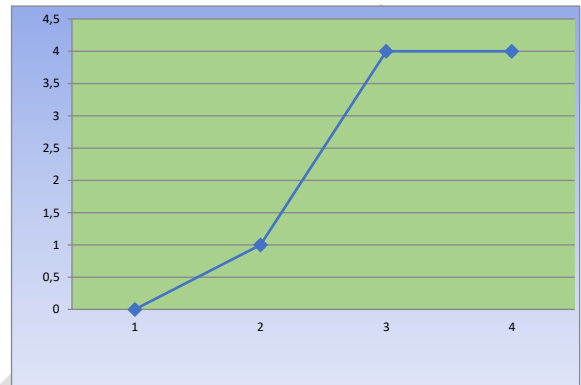
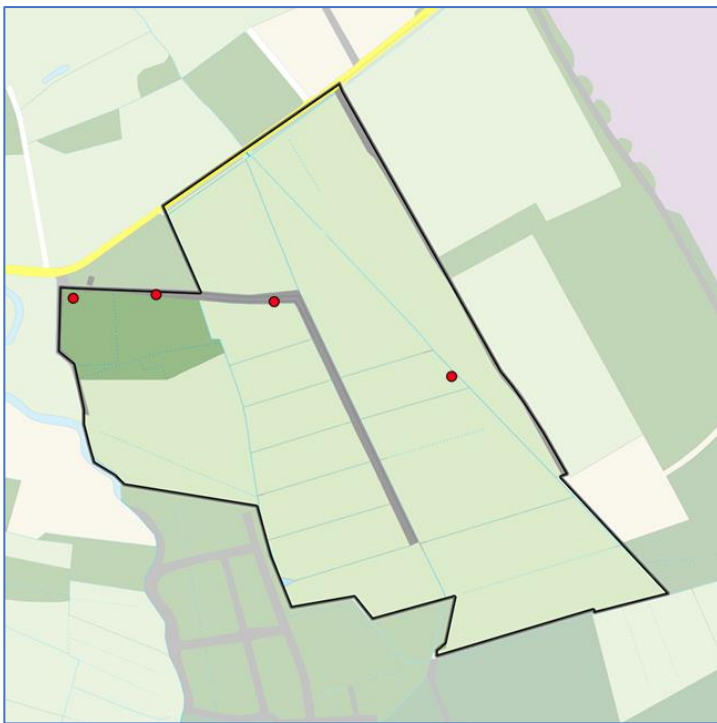


Broedpopulatie:
 Nederland: 500.000-900.000 (2018-2020)
 Noord Brabant: 83.500-150.300, 17% van Nederland (2018-2020)

Sovon Als een van de talrijkste broedvogels in Nederland ontbreekt de Merel alleen in landschappen zonder bomen of struiken. De hoogste dichtheden per vierkante kilometer zitten in stedelijk gebied met veel groen, in agrarisch

cultuurland met veel heggen en in randen van gevarieerde loofbossen. Van schuwe bosvogel is de Merel in de afgelopen twee eeuwen veranderd in een succesvolle cultuurvolger. De aantallen namen ook in de afgelopen tientallen jaren nog toe, deels door het bezetten van nieuwe gebieden zoals in uitbreidingswijken of bosaanplant, vooral in Laag-Nederland. Sinds ongeveer 2005 stagneren de aantallen of nemen ze licht af. Dit zou een gevolg kunnen zijn van enkele droge voorjaren, die ongunstig zijn voor de vooral van regenwormen levende Merel. Hoewel vaak waarneembaar, zijn er geen bewijzen dat predatie van eieren en jongen door Eksters van betekenis is voor de populatie Merels. Na een uitbraak van het Usutu-virus in het najaar van 2016, die gevolgd werd door twee droge voorjaren, kwam de populatie in een vrije val. Vanaf 2020 begon de stand zich te herstellen.

3.3.25 Pimpelmees, 4 territoria



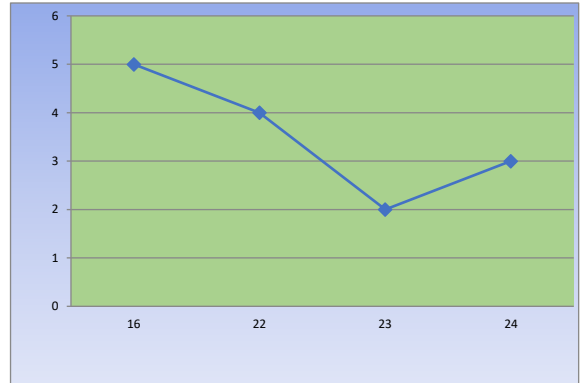
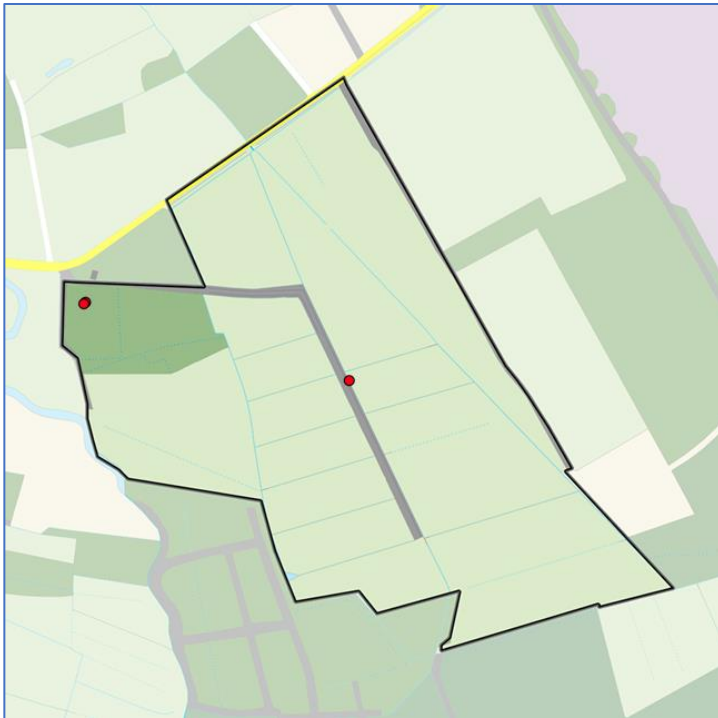
Broedpopulatie:

Nederland: 50.000-400.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 41.750-66.800, 17% van Nederland (2018-2020)

Sovon Pimpelmezen ontbreken vrijwel nergens in Nederland waar bomen staan. Ze zijn het talrijkst in oud loofbos op de hoge gronden, maar het ophangen van nestkasten kan de dichtheden ook in andere biotopen verhogen. Nieuw beschikbaar gebied wordt vlot gekoloniseerd, zoals op grote schaal bleek uit het in gebruik nemen van Zuidelijk Flevoland, drooggelegd rond 1970 en nog geen kwart eeuw later volledig bezet. De landelijke aantallen nemen geleidelijk toe. Het ouder worden van bossen (meer nestgelegenheid) speelt hierbij een rol, net als verstedelijking (met in het kielzog groenvoorziening) in voorheen open gebied in West- en Noord-Nederland.

3.3.26 Putter, 3 territoria



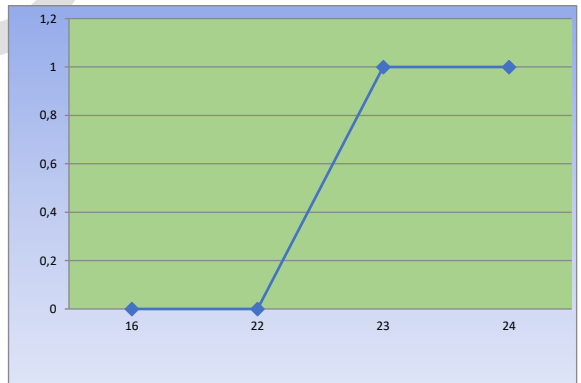
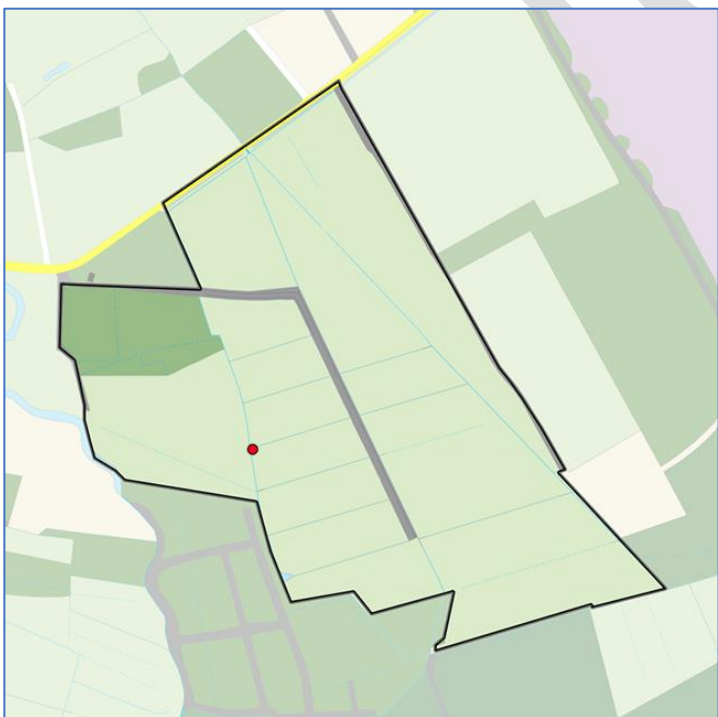
Broedpopulatie:

Nederland: 46.000-58.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 4.780-6.040, 10% van Nederland (2018-2020)

Sovon Putters zijn het meest algemeen in Laag-Nederland, in stedelijk gebied met groene wijken en boerenland met erf- en wegbeplanting of boomgaarden. Van hieruit hebben ze zich vanaf 1975 spectaculair in oostelijke richting uitgebreid, met name op kleiige gronden en inmiddels komt de soort voor in heel het land. Het is in feite de stroomversnelling van een proces dat al meer dan een halve eeuw bekend is en nog steeds doorzet. Kleine verliezen langs de oostgrens (mogelijk een andere ondersoort) vallen hierbij in het niet.

3.3.27 Rietgors, 1 territorium



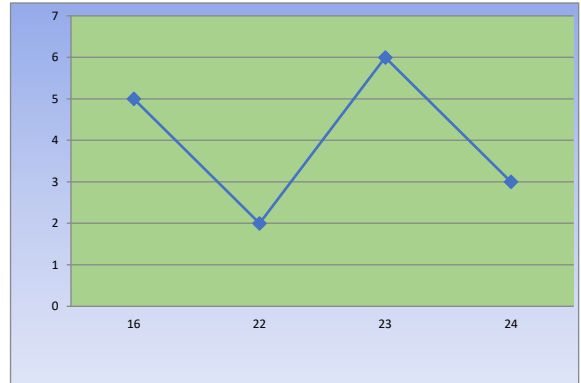
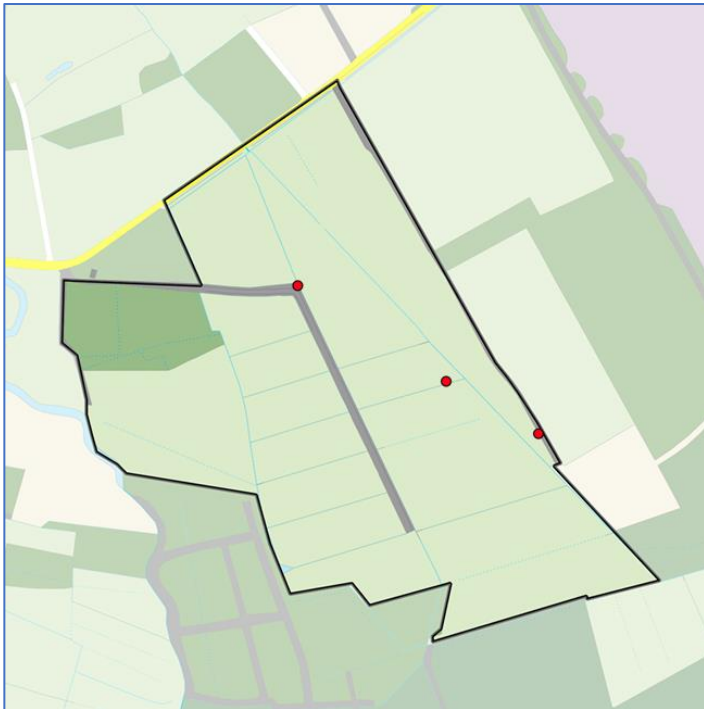
Broedpopulatie:

Nederland: 67.000-125.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 5.820-10.880, 9% van Nederland (2018-2020)

Sovon Rietgorzen bewonen een waaier van landschappen, van moerassen tot kwelders en boerenland met door riet omzoomde sloten en kanalen. De soort is het talrijkst in de natste regio's, de moerasrijke streken van Laag-Nederland. Op de hoge gronden is het voorkomen meer beperkt tot beekdalen, hoogveengebieden en natte heide. Hier verloor de Rietgors in boerenland veel terrein sinds 1975, onder meer door ontwatering en het verdwijnen van natte overhoekjes. Landelijk valt dit in het niet bij de aantalsontwikkeling in West- en Noord-Nederland, waar de aantallen veel hoger zijn en de trend licht positief is.

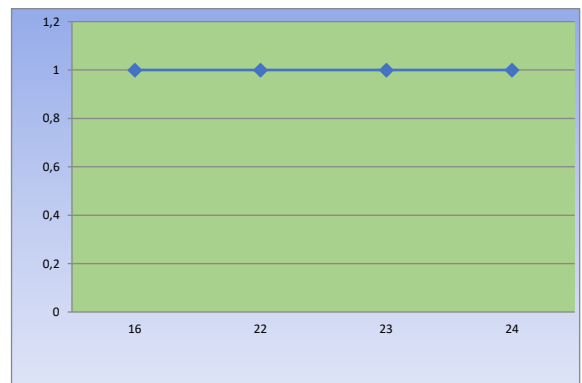
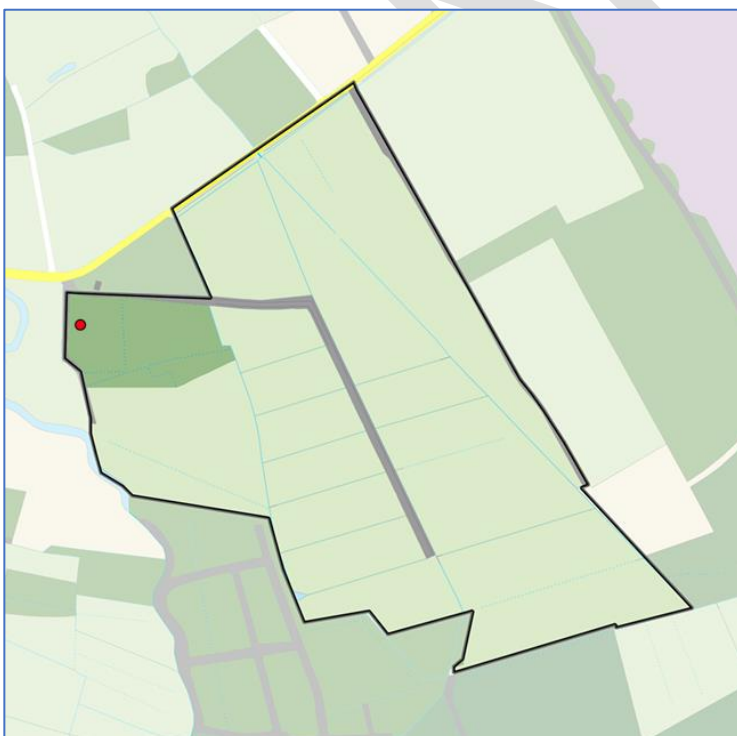
3.3.28 Roodborsttapuit, 3 territoria



Broedpopulatie:
 Nederland: 18.000-22.000 (2018-2020)
 Noord Brabant: 4.330-5.310, 24% van Nederland (2018-2020)

Sovon Roodborsttapuiten broeden vooral op de hoge zandgronden, in de volledige kuststrook inclusief de Waddeneilanden en in Zeeuws-Vlaanderen. Ze bewonen zowel open boerenland met greppels en ruige wegbermen als natuurgebieden (heide, hoogveen, duin). Aan de rand van stedelijk gebied worden braakliggende gronden bezet. Aantallen en verspreiding namen vanaf ongeveer 1975 sterk af, vooral in het boerenland. De soort verdween zelfs in bepaalde regio's als de oostelijke Achterhoek en Zuid-Limburg. Sinds ongeveer 1990 volgde een verrassend en krachtig herstel, dat nog steeds aanhoudt. In het boerenland profiteert de soort van kleinschalige ingrepen als extensiever bermbeheer en renaturering van beekdalen. In natuurgebieden was het terugdringen van bosopslag in het voordeel van de Roodborsttapuit.

3.3.29 Spotvogel, 1 territorium

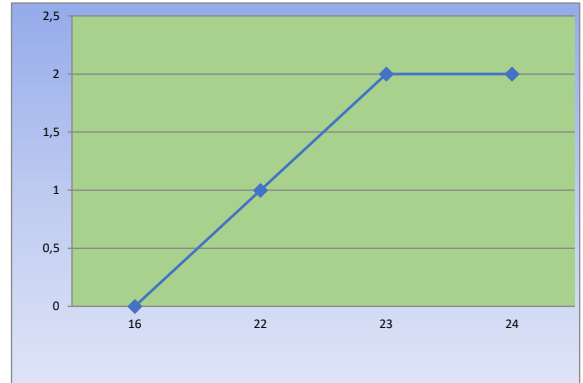
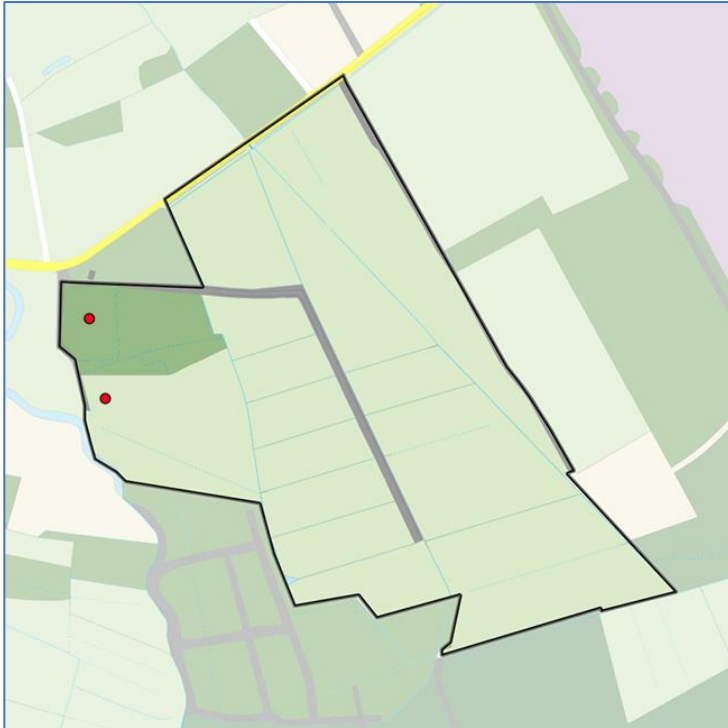


Broedpopulatie:
 Nederland: 12.000-18.000 (2018-2020)
 Noord Brabant: 1.420-2.150, 12% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Spotvogel broedt door het hele land, met een voorkeur voor klei- en veengronden. In tegenstelling tot de meeste zangers wordt open boerenland met erfbeplanting en singels geprefereerd boven bosgebieden. Jonge aanplant

(loofbos) kan echter tijdelijk dicht bezet zijn, ook in stedelijk gebied (parken in aanleg). De landelijke aantallen nemen sinds 1975 of eerder af. Dit vormt onderdeel van een proces dat heel West-Europa beslaat. Het wijst op noordwaartse verschuiving van broedgebied, mogelijk door klimatologische oorzaken. De afname bij ons heeft niet te maken met concurrentie met de naar het noorden oprukkende Orpheusspotvogel.

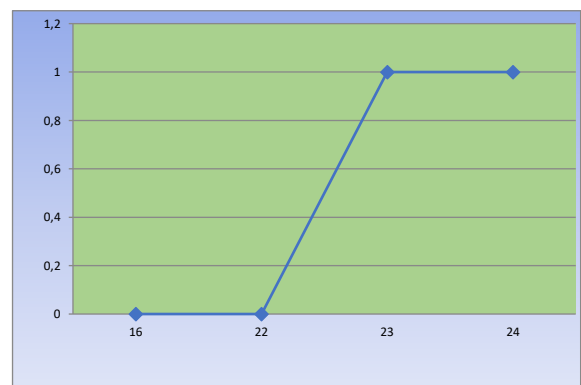
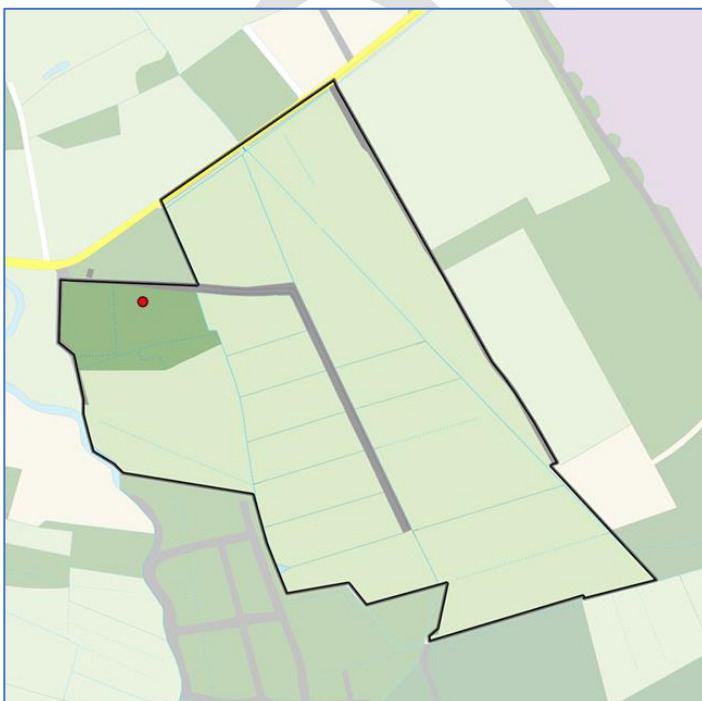
3.3.30 Spreeuw, 2 territoria



Broedpopulatie:
 Nederland: 400.000-700.000 (2018-2020)
 Noord Brabant: 54.800-95.900, 14% van Nederland (2018-2020)

Sovon Spreeuwen zijn in het hele land bekende broedvogels. Ze zijn het talrijkst in boerenland met veel gras en in stedelijk gebied met veel gazons. Het voorkomen in bos blijft beperkt tot randsituaties. De landelijke aantallen namen vermoedelijk tot midden twintigste eeuw toe. Vanaf 1990 nam de broedpopulatie af met 60%. De afname kan worden toe geschreven aan een afname van de jaarlijkse jongenoverleving. Dit kan een gevolg zijn van een afgenomen oppervlak en kwaliteit van voedselgebied, kort (beweid) grasland, wat heeft geleid tot concurrentie binnen de soort.

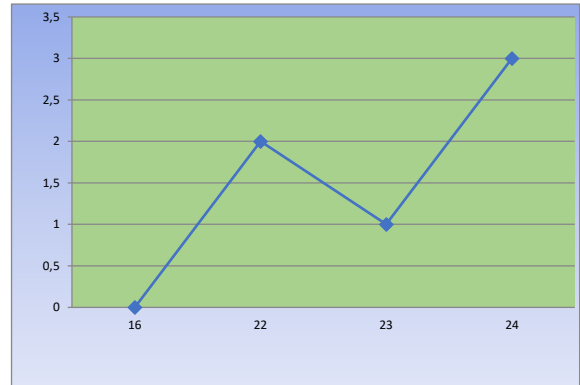
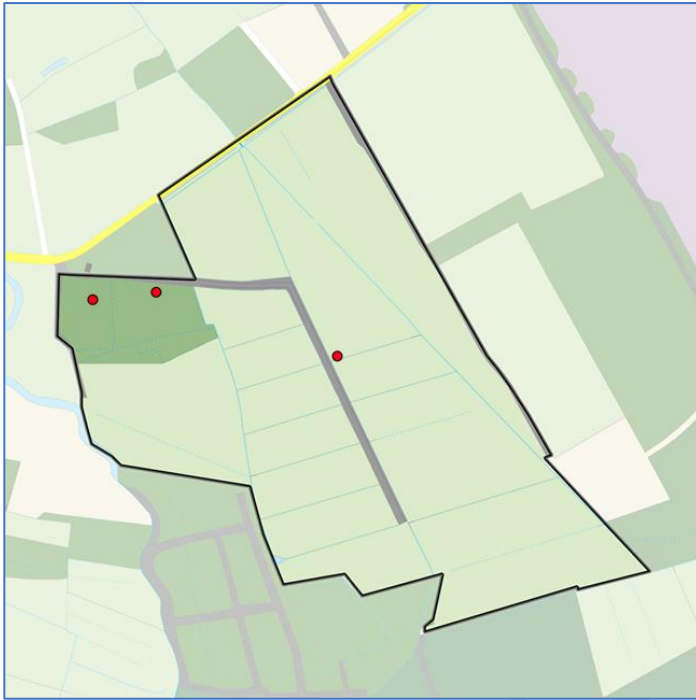
3.3.31 Staartmees, 1 territorium



Broedpopulatie:
 Nederland: 20.000-25.000 (2018-2020)
 Noord Brabant: 3.460-4.330, 17% van Nederland (2018-2020)

Sovon Staartmezen zijn op de hoge gronden gewone broedvogels in bossen, tuinen en parken met voldoende ondergroei. In het westen en noorden van het land bleef het voorkomen lange tijd grotendeels beperkt tot de duinen, moerasbos en stedelijk gebied. In het laatste kwart van de twintigste eeuw heeft de soort zich hier uitgebreid dankzij uitbreiding van steden en bosaanplant in voorheen open landschap. De soort lijkt weinig last te hebben van koude winters, tenzij die met veel ijzel gepaard gaan. De landelijke aantallen namen om onbekende redenen af in de jaren negentig en schommelen sindsdien op lager niveau.

3.3.32 Tjiftjaf, 3 territoria



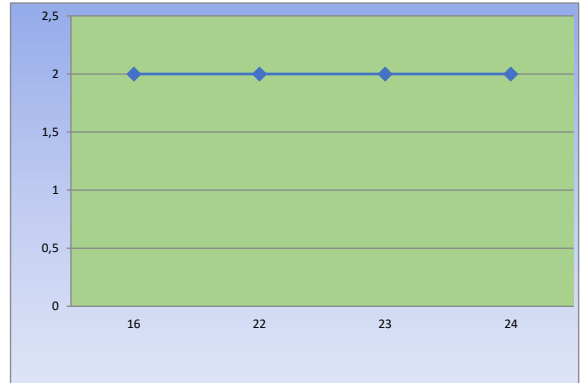
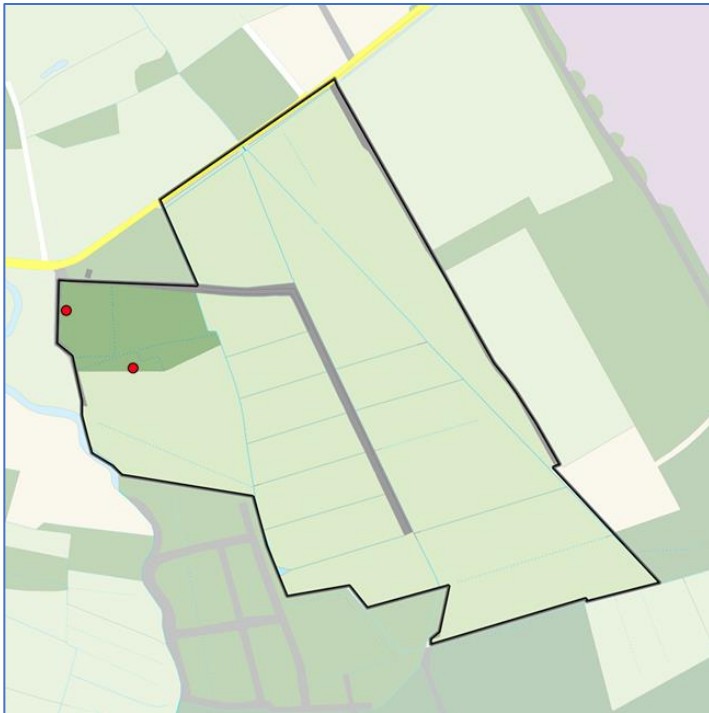
Broedpopulatie:

Nederland: 310.000-500.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 52.700-85.000, 17% van Nederland (2018-2020)

Sovon Hoewel de soort in het hele land broedt, bereikt de Tjiftjaf vooral hoge dichtheden in goed ontwikkelde loofbossen met veel ondergroei, in het bijzonder op de kleigronden. Maar het is ook een gewone broedvogel van tuinen en parken in stedelijk gebied en singels en bosjes op het platteland. Daardoor kon Tjiftjaf zich sinds ongeveer 1975 ook vestigen in voorheen te kale gebieden in West- en Noord-Nederland. Toegenomen verstedelijking en beplanting speelden de soort hier in de kaart. De landelijke aantallen nemen al tientallen jaren toe, echter met soms forse en moeilijk verklaarbare inzinkingen.

3.3.33 Tuinfluiter, 2 territoria



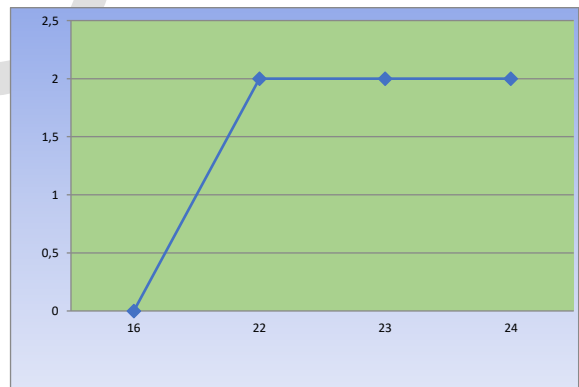
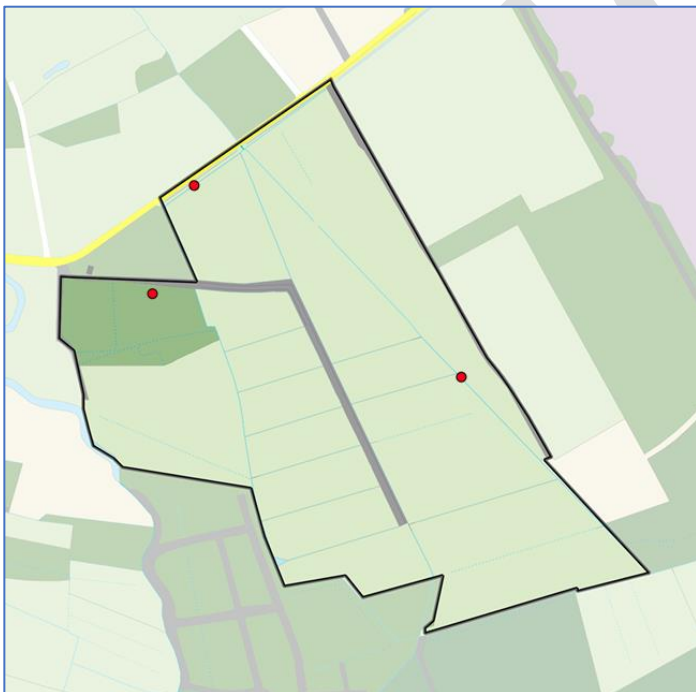
Broedpopulatie:

Nederland: 80.000-140.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 10.560-18.480, 13% van Nederland (2018-2020)

Sovon Tuinfluiter broeden in het hele land, met een voorkeur voor jonge aanplant, moerasbos, struweelrijke duinen en kleinschalig boerenland met uitgegroeide heggen. In uitgestrekte oudere bossen bewoont de soort vooral de randen en verjongingsplekken, in stedelijk gebied doorgaans alleen parken en tuinen met dichte ondergroei. De landelijke aantallen maken op de lange termijn weinig verandering door.

3.3.34 Vink, 3 territoria



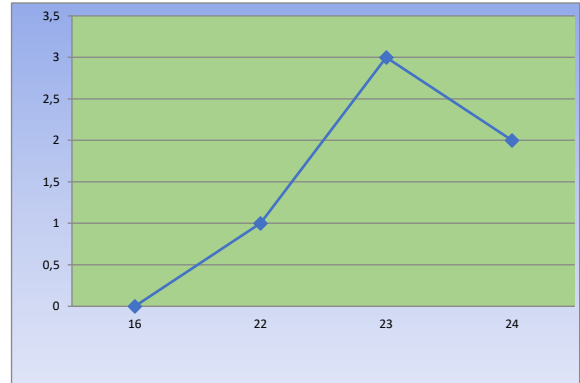
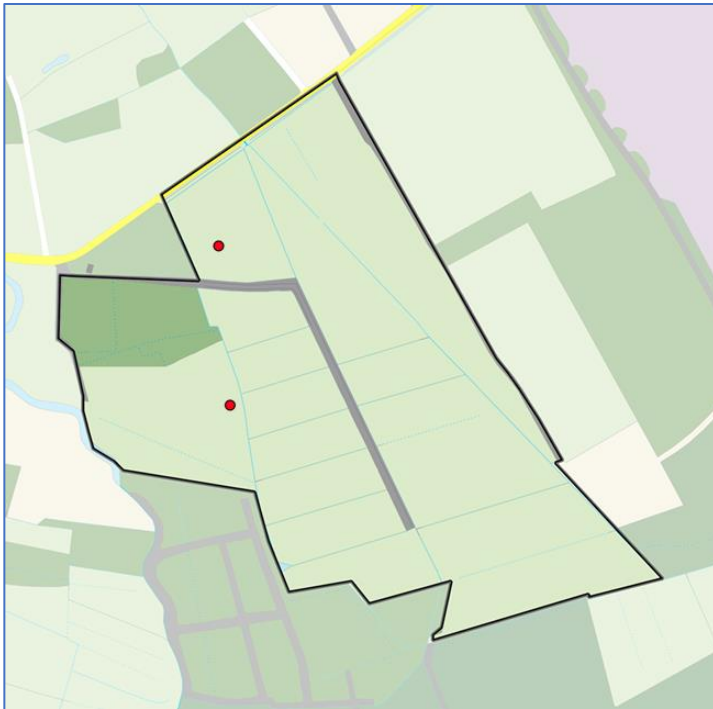
Broedpopulatie:

Nederland: 400.000-500.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 79.600-99.500, 20% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Vink is een van de talrijkste broedvogels van Nederland. In het algemeen geldt: hoe meer oude bomen, hoe meer Vinken. De dichtheid is dan ook het hoogst in de bosrijke gebieden op de hoge gronden. Door toegenomen aanplant van bos en bomen vestigde hij zich echter ook in de lagere delen van het land, soms in substantiële aantallen zoals in de bossen in Flevoland. In stedelijk gebied ontbreekt de Vink vrijwel nooit in parken en groene wijken. De sterke landelijke toename in het laatste kwart van de twintigste eeuw vlakke af rond de eeuwwisseling: vrijwel alle beschikbare broedhabitat is nu bezet.

3.3.35 Waterhoen, 2 territoria



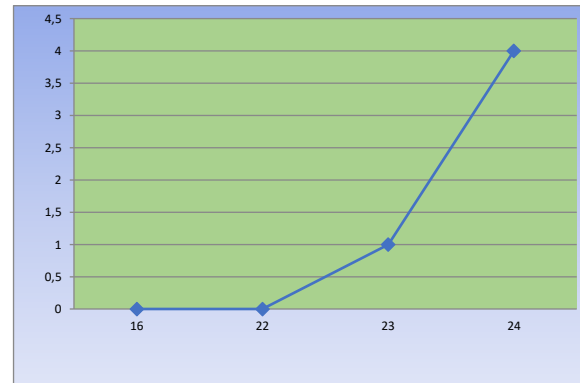
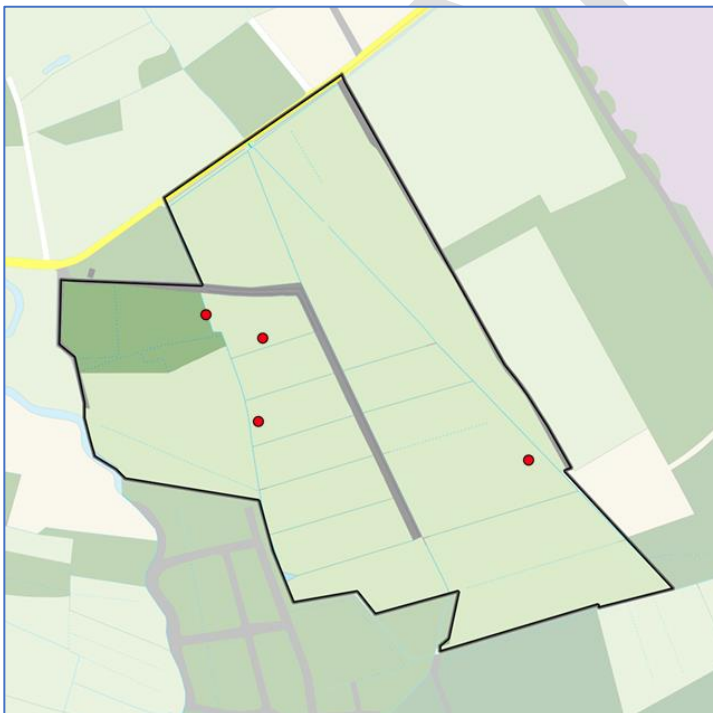
Broedpopulatie:

Nederland: 28.000-40.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 3.610-5.160, 13% van Nederland (2018-2020)

Sovon *Het Waterhoen bewoont vrijwel alle zoetwaterbiotopen, met een voorkeur voor kleinschalige voedselrijke wateren. Alleen in kurkdroge streken ontbreken Waterhoentjes. De soort kan al genoeg nemen met de kleinste moerasjes op de droge gronden. Nergens zijn de dichtheden echter zo hoog als in de waterrijke delen van West-Nederland. Hier is het Waterhoen ook, meer dan in het oosten, een bekende bewoner van stedelijke waterpartijen en sloten rond boerenerven. Koude winters hakken erin en ook droge voorjaren zijn ongunstig. Dat verklaart de dalen in de trendgrafiek. Andere factoren die genoemd worden zijn onder andere verdroging van moerassen en intensief slootrandenbeheer.*

3.3.36 Waterral, 4 territoria



Broedpopulatie:

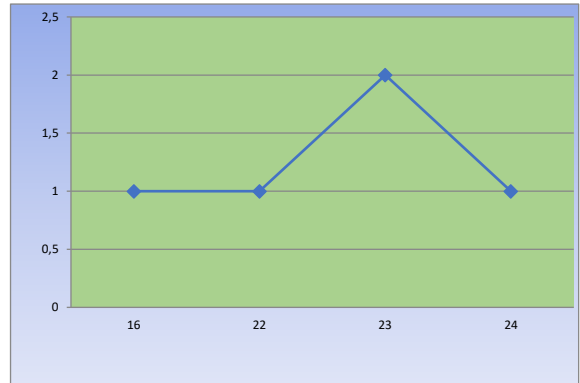
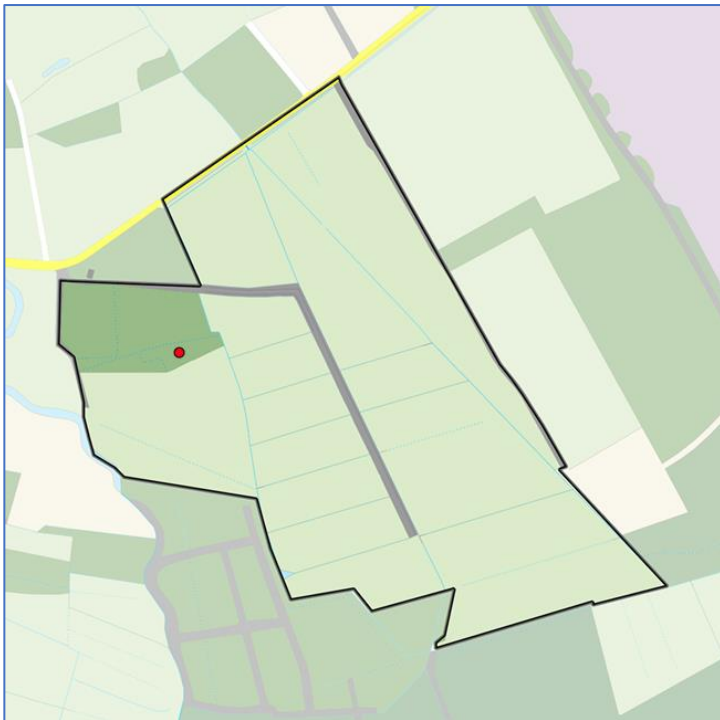
Nederland: 2800-4700 (2018-2020)

Noord Brabant: 305-520, 11% van Nederland (2018-2020)

Sovon *Waterrallen broeden door het hele land in moerassen en zijn het talrijkst in de waterrijke delen van de noordwestelijke helft. De soort bewoont zowel zoet- als brakwatermoerassen (schorren). In grote moerasgebieden als de Oostvaardersplassen, De Wieden en het Verdrongen Land van Saeftinge zijn soms meer dan 100 paren aanwezig. Kleine moerassen worden niet altijd jaarlijks bezet. De verspreidingskaarten geven meest de maximale*

verspreiding aan, niet die in een gemiddeld jaar. Landelijk gezien zijn de aantallen het hoogst na een serie milde winters en natte voorjaren. Koude winters gevolgd door een droog voorjaar zorgen voor een dip in het aantalsverloop, zoals rond 1986, in 1991, rond 1996 en 2010. De afgelopen decennia verdwenen er broedplaatsen door verdroging of verbossing van moerassen. Nieuwe broedplaatsen ontstonden onder andere door de aanleg van nieuwe natte natuurgebieden.

3.3.37 Wielewaal, 1 territorium



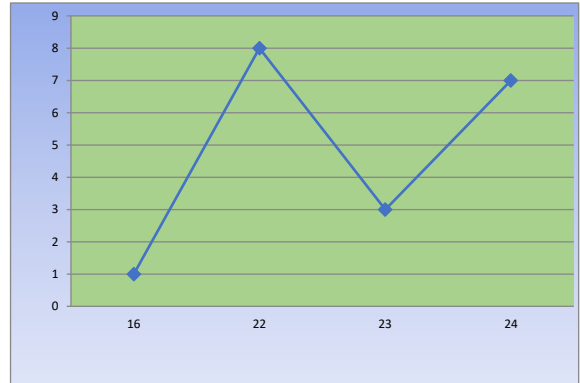
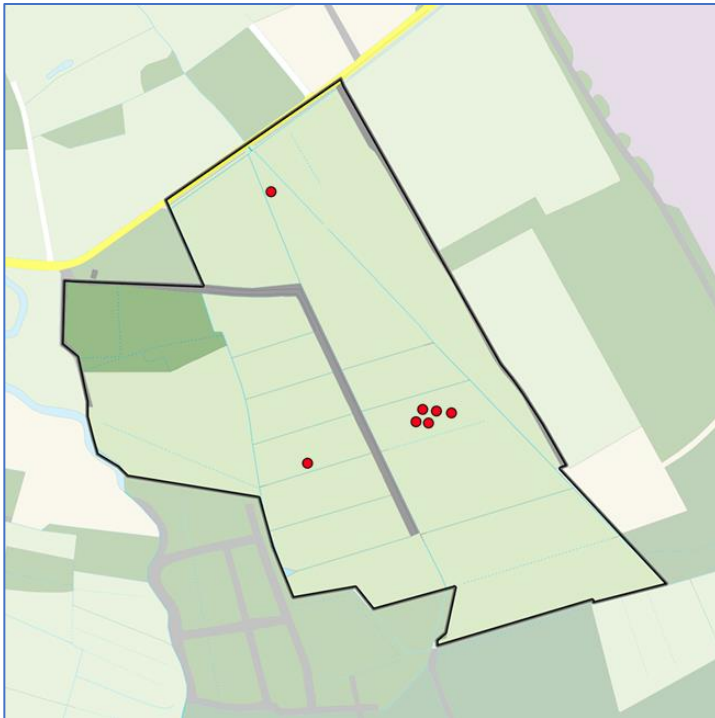
Broedpopulatie:

Nederland: 1700-3100 (2018-2020)

Noord Brabant: 205-385, 12% van Nederland (2018-2020)

Sovon Wielewalen zijn gebonden aan loofbomen en zijn het talrijkst in broekbos en ouder populierenbos. Boomarme gebieden in West- en Noord-Nederland worden gemedend. Op drogere gronden heeft de soort een sterke voorkeur voor zomereiken en, meer regionaal (Peel) berken. Sinds ongeveer 1975 verdween de Wielewaal uit veel gebieden op de zandgronden, waar hij voorheen ook in gemengd bos nestelde. In Laag-Nederland boekte hij lokaal enige terreinwinst, vooral in moerasbos. In Flevoland huisden tijdelijk hoge dichtheden, maar sinds 1990 is de soort hier sterk afgenomen. De afname houdt vrijwel zeker verband met factoren in zowel de broedgebieden (verdroging van bossen, voedselarmoede in agrarisch cultuurland) als de trek- en overwinteringsgebieden (ontbossing, jacht).

3.3.38 Wilde Eend, 7 territoria



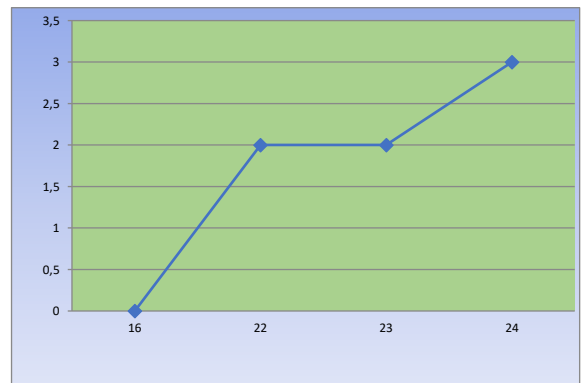
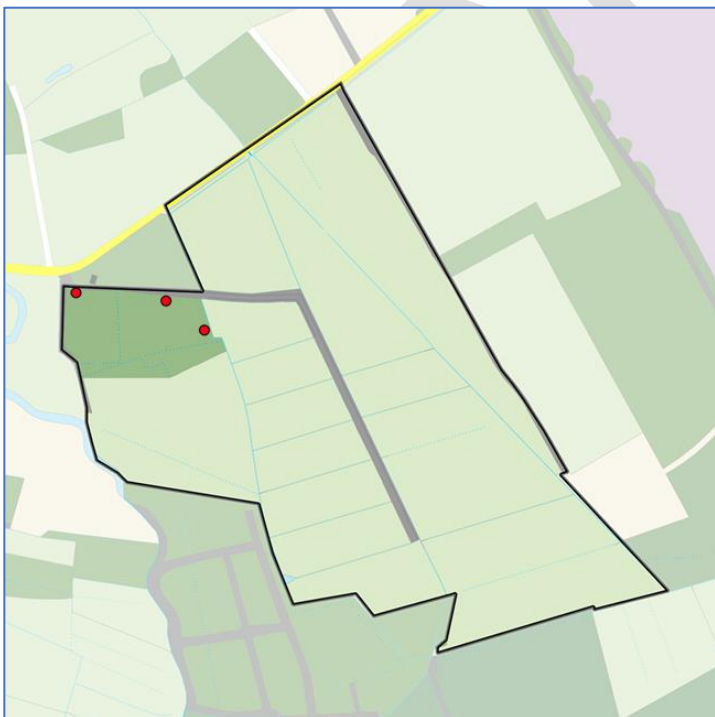
Broedpopulatie:

Nederland: 180.000-280.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 15.840-24.640, 9% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Wilde Eend is een van de meest verbreide Nederlandse broedvogels. De meerderheid nestelt in de laaggelegen delen van het land, vooral in waterrijke polders en moerassen. Op de hoge gronden is deze eend minder talrijk maar ontbreekt hij zelden; soms broedt hij op grote afstand van water. Ook in stedelijk gebied is de Wilde Eend een gewone broedvogel. Aantallen en verspreiding leken op landelijk niveau lange tijd nauwelijks verandering te ondergaan. Regionale afnames, zoals door verdroging van duinvalleien, werden gecompenseerd door toenames elders. Anders dan in andere Europese landen nemen de aantallen sinds ongeveer 1990 af, met een te hoge kuikensterfte als belangrijke oorzaak.

3.3.39 Winterkoning, 3 territoria



Broedpopulatie:

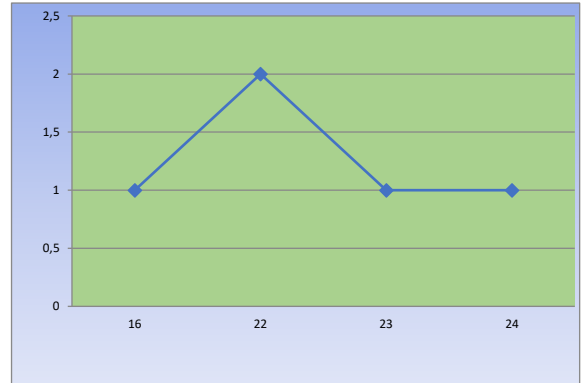
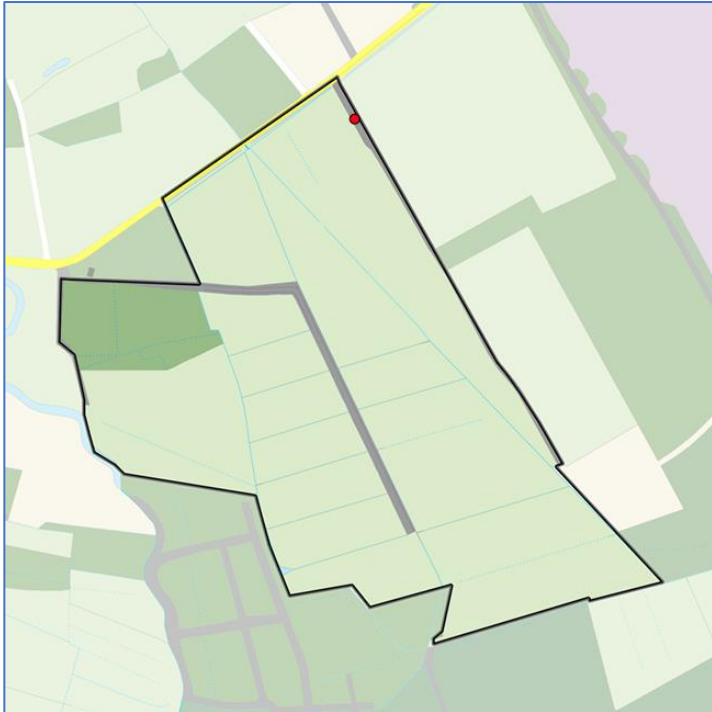
Nederland: 410.000-630.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 66.010-101.430, 16% van Nederland (2018-2020)

Sovon De luide zang van de Winterkoning is overal te horen waar opgaande begroeiing aanwezig is. De hoogste dichtheden komen voor in rijk gestructureerd loofbos. Strengere en sneeuwrijke winters, zoals midden jaren tachtig en negentig, zorgen voor forse verliezen, in het bijzonder in minder optimale biotopen. De landelijke stand wordt soms bijna gehalveerd door zulke winters maar herstelt hiervan binnen enkele jaren. Los van deze tijdelijke inzinkingen neemt

de broedpopulatie toe, in het bijzonder in het lage deel van het land. De Winterkoning profiteert van de verruiging van moerassen, van struweelvorming in de duinen en van de 'verbraming' van bossen. In contrast met de landelijke toename is de trend binnen de bebouwde kom matig negatief. De afname van groen in steden en verstening van tuinen spelen de soort duidelijk parten.

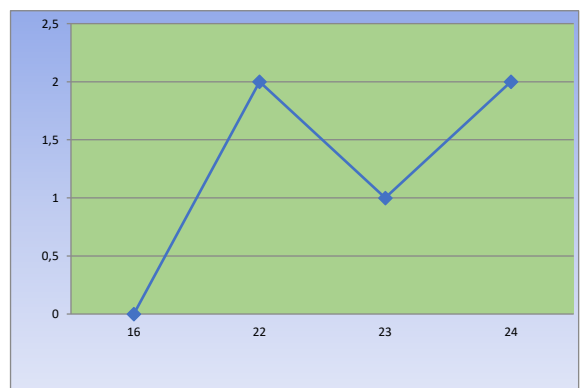
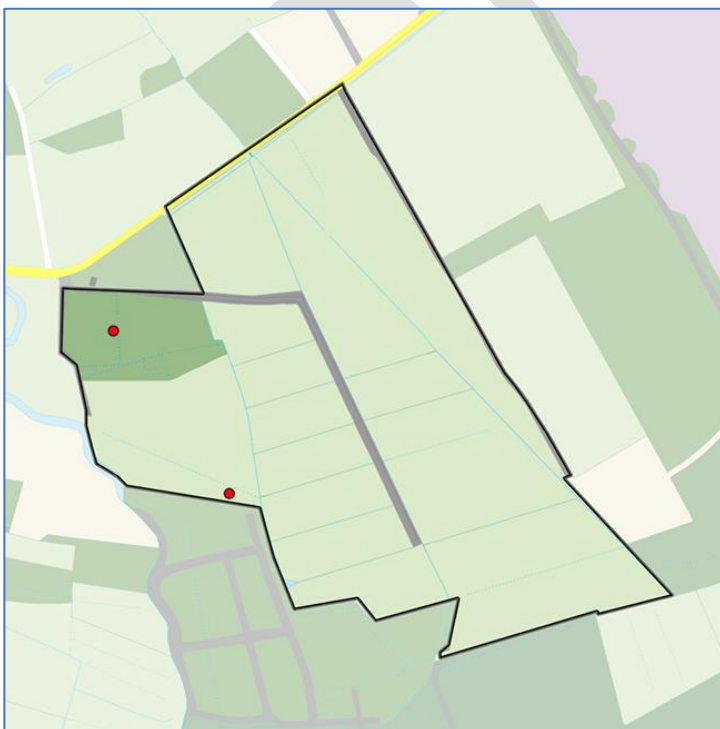
3.3.40 Witte Kwikstaart, 1 territorium



Broedpopulatie:
 Nederland: 70.000-110.000 (2018-2020)
 Noord Brabant: 9.170-14.410, 13% van Nederland (2018-2020)

Sovon De Witte Kwikstaart is een van de meest verspreide broedvogels. De soort heeft de breedste habitatkeus onder de Nederlandse broedvogels, maar komt nergens in hoge dichtheden voor. De soort nestelt vooral op het platteland, vaak op gebouwen of onder bruggen, en met een voorkeur voor de kleinschaliger landschapstypen. Hij bewoont echter ook natuurgebieden, waaronder stuifzanden, duinen of grote kaalslagen in bos, en soms ook stedelijk gebied. De landelijke stand is afgenomen maar er zijn grote regionale trendverschillen. In stuifzand- en duingebieden kan hij slecht uit de voeten met vergrassing of vermossing (effecten van atmosferische depositie).

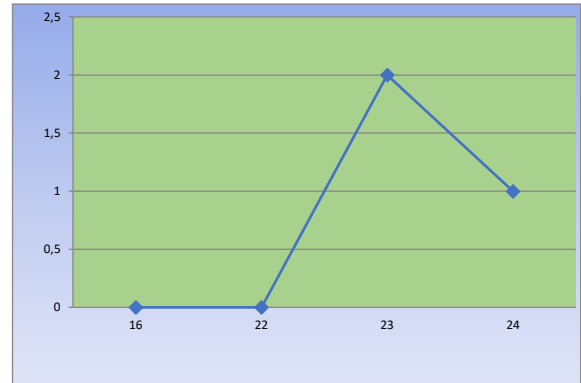
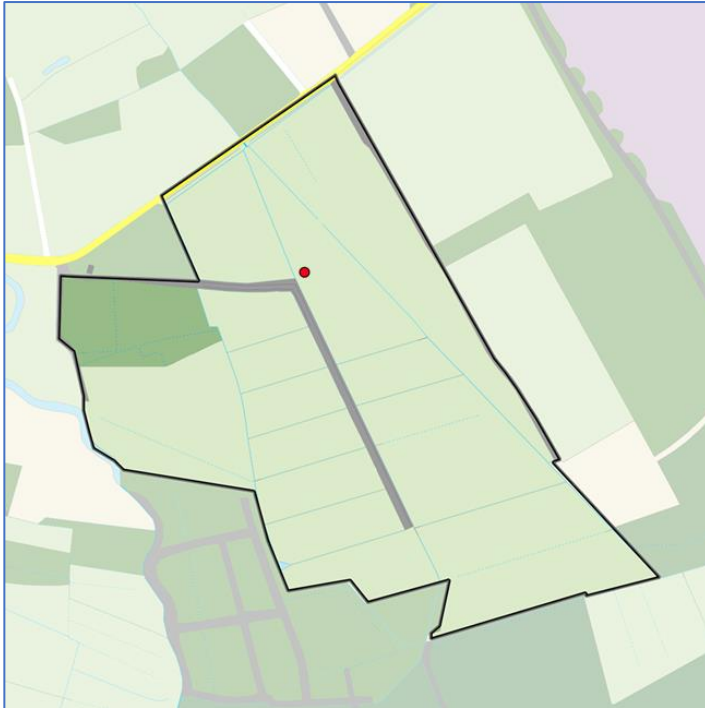
3.3.41 Zanglijster, 2 territoria



Broedpopulatie:
 Nederland: 100.000-170.000 (2018-2020)
 Noord Brabant: 15.800-26.860, 16% van Nederland (2018-2020)

Sovon Zanglijsters broeden bijna overal waar voldoende bomen en struiken aanwezig zijn. De dichtheden zijn nergens zo hoog als in gevarieerd loofbos, jonge aanplant en groene stadswijken. Streng winterweer dat tot in Zuid-Europa doordringt zorgt voor inzinkingen in de landelijke stand, zoals het geval was rond 1985. Series van zachtere winters zorgen voor een snel herstel. Op de langere termijn gerekend zijn de landelijke aantallen toegenomen. Landelijk is de stand stabiel, maar lokaal in delen van de hogere zandgronden nam de soort echter af.

3.3.42 Zomertaling, 1 territorium



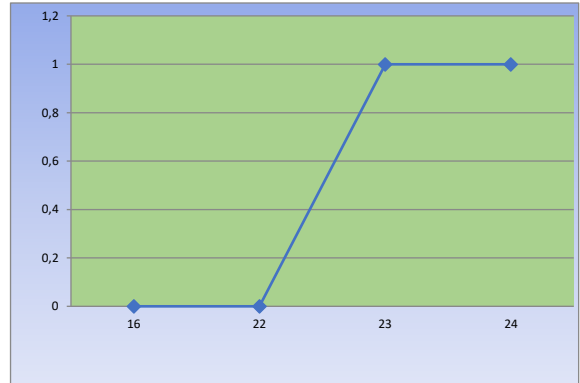
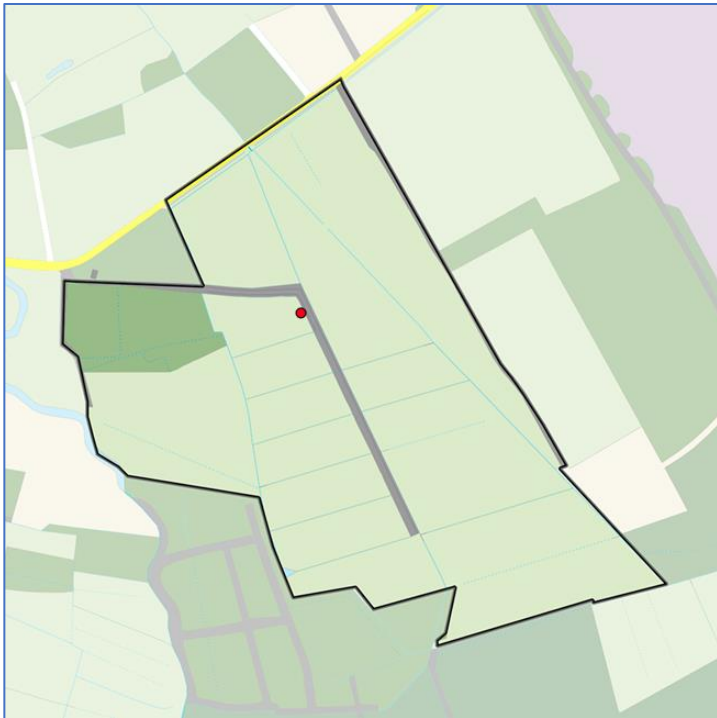
Broedpopulatie:

Nederland: 1000-1500 (2018-2020)

Noord Brabant: 70-110, 7% van Nederland (2018-2020)

Sovon Zomertalingen broeden vooral in vochtige open graslandgebieden – vaak reservaten - in het westen en noorden van het land. Op de hoge gronden nestelt deze soort alleen heel lokaal en vaak niet-jaarlijks. Zo schaars als hij tegenwoordig is, zo algemeen was hij tot rond 1960. Daarna begon echter een steile achteruitgang die tot decimering van de broedpopulatie leidde en waarbij grote delen van het land hun Zomertalingen kwijtraakten. In agrarisch cultuurland viel de afname samen met intensiever grondgebruik: waterstandverlaging, frequent maaien en hogere beweidingsdruk. Veel natuurgebieden werden ongeschikt door verdroging. Daar bovenop zorgden droogteperiodes in het overwinteringsgebied, de Sahel, voor massale sterfte. Heel lokaal kan natuurvriendelijke inrichting van gebieden in natte voorjaren leiden tot een (tijdelijke) terugkeer van de Zomertaling.

3.3.43 Zwarte Kraai, 1 territoria



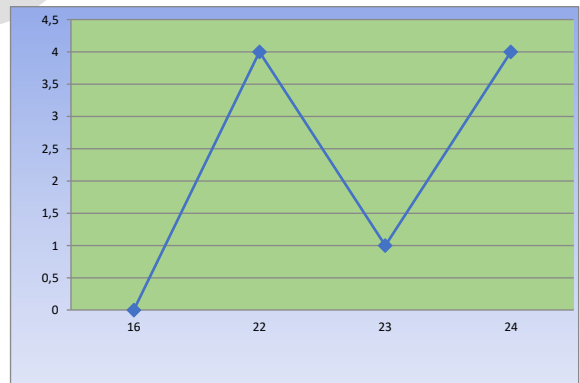
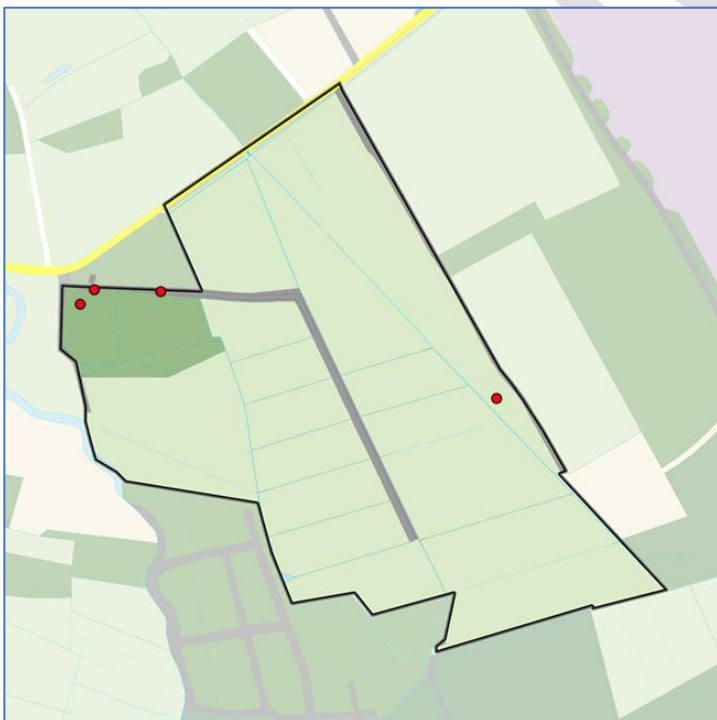
Broedpopulatie:

Nederland: 57.000-96.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 10.430-17.570, 18% van Nederland (2018-2020)

Sovon Zwarte Kraaien behoren tot de meest verspreide broedvogels en bewonen zowel open landbouw- of natuurgebieden als bossen en steden. De hoogste dichtheden vinden we in kleinschalig boerenland. De verspreiding is sinds ongeveer 1975 sterk uitgebreid. Voorheen te open gebieden (Zeeland) werden geschikt door ouder wordende beplanting en afnemende jachtdruk. Drooggevallen gronden (Zuidelijk Flevoland, Lauwersmeer) werden vlot gekoloniseerd. De landelijke broedpopulatie is toegenomen, vooral in boerenland en stedelijk gebied. In grote aaneengesloten bossen zijn Zwarte Kraaien juist schaarser geworden door de opkomst van predatoren als Havik en Buizerd.

3.3.44 Zwartkop, 4 territoria



Broedpopulatie:

Nederland: 370.000-620.000 (2018-2020)

Noord Brabant: 63.270-106.020, 17% van Nederland (2018-2020)

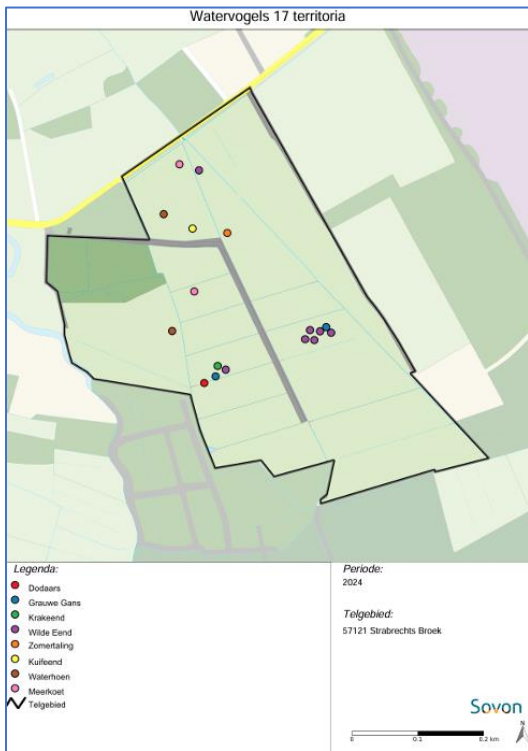
Sovon De meeste Zwartkoppen huizen op de hoge gronden, met name in gevarieerde bossen met een hoog aandeel loofhout. Het voorkomen in de open delen van West- en Noord-Nederland is van betrekkelijk recente datum, na 1975. Het werd mogelijk gemaakt door toegenomen beplanting, waaronder in stedelijke uitbreidingsgebieden. Ook elders is deze soort, die vroeger als kensoort van zwaar loofhout werd gezien, tegenwoordig een normale broedvogel

in parken en grote oude tuinen. De landelijke broedpopulatie nam de afgelopen tientallen jaren continu toe. De Zwartkop is tegenwoordig een van onze meest algemene broedvogels en komt overal voor waar hoge bomen staan.

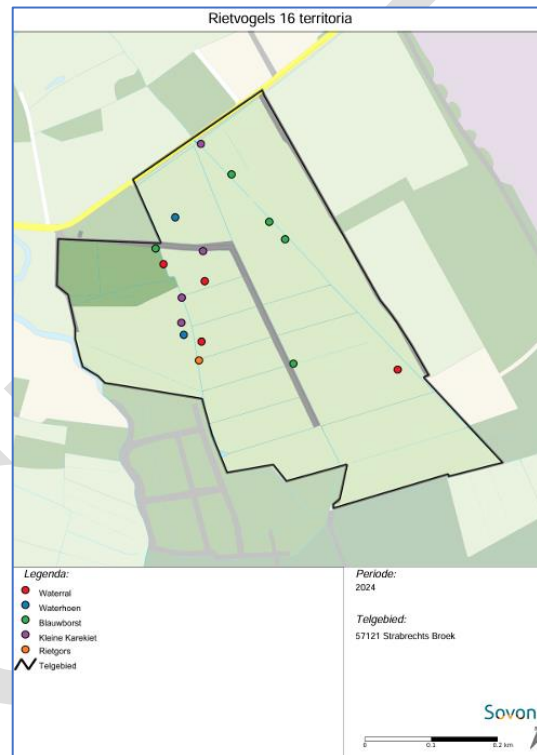
3.4 Soortgroepen

Sovon hanteert ecologische soortgroepen. Dat is een groep van vogels met dezelfde standplaats factoren (= ecotoopkenmerken). Hieronder tref je plaatjes van enkele van deze groepen. Sommige soorten komen in meerdere ecologische soortgroepen voor.

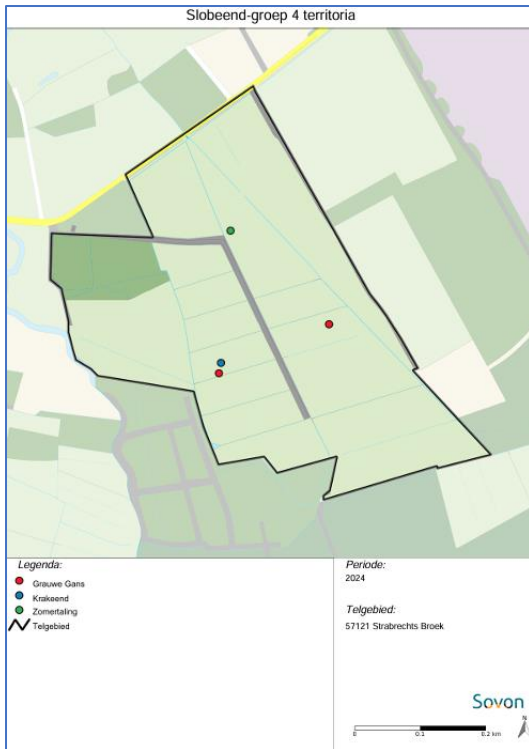
3.4.1 Watervogels



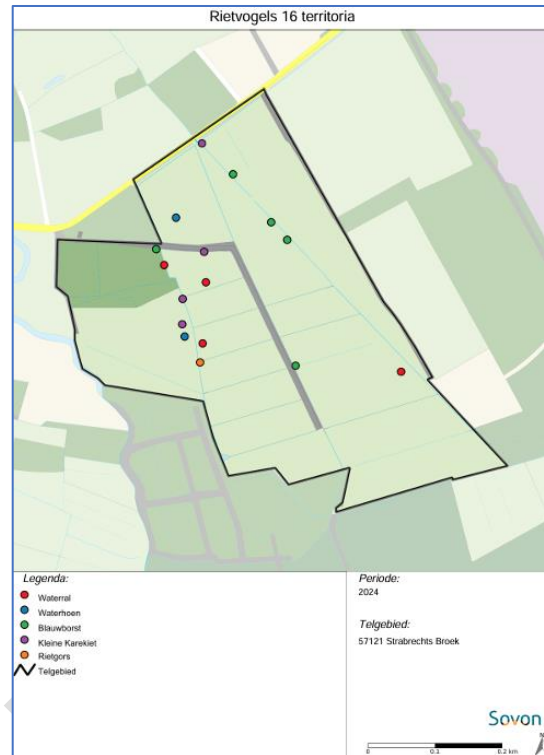
3.4.2 Rietvogels



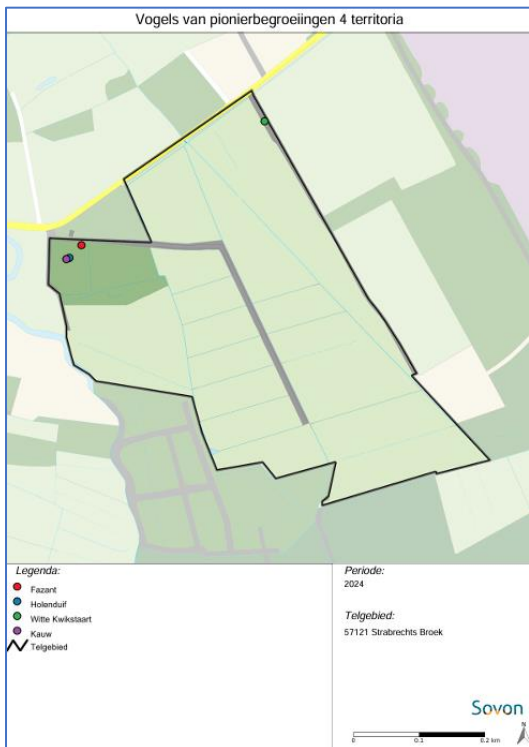
3.4.3 Slobeendgroep



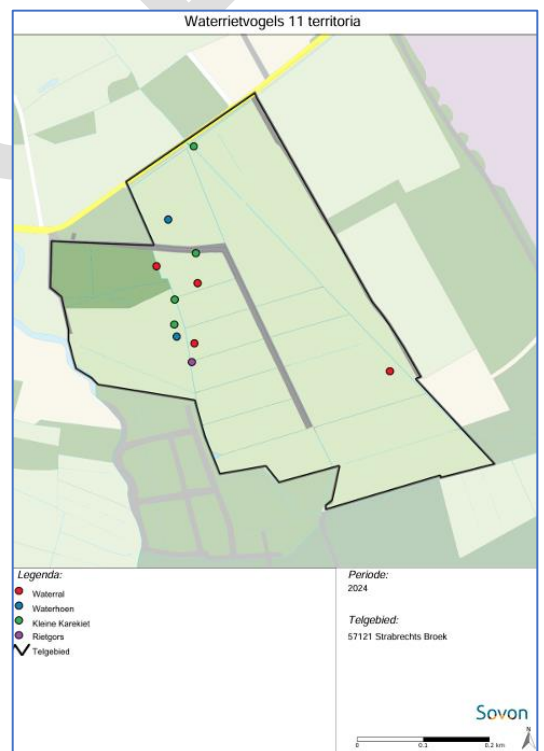
3.4.5 Rietvogels



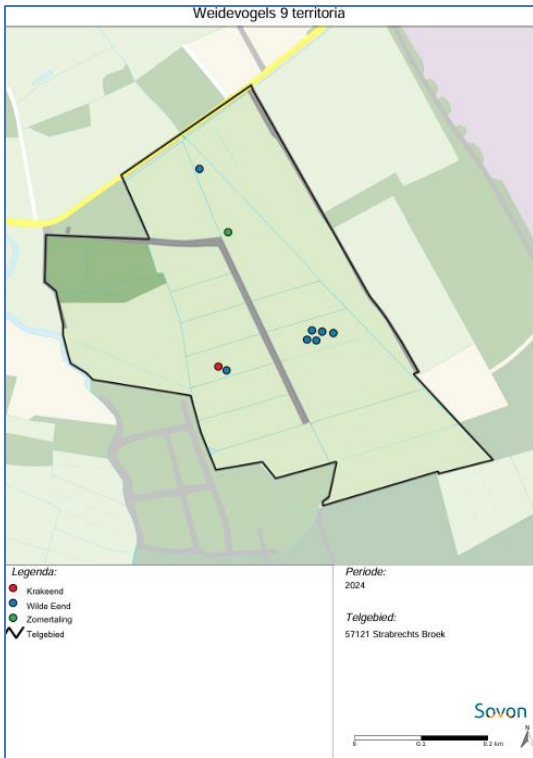
3.4.4 Vogels van pionierbegroeiingen



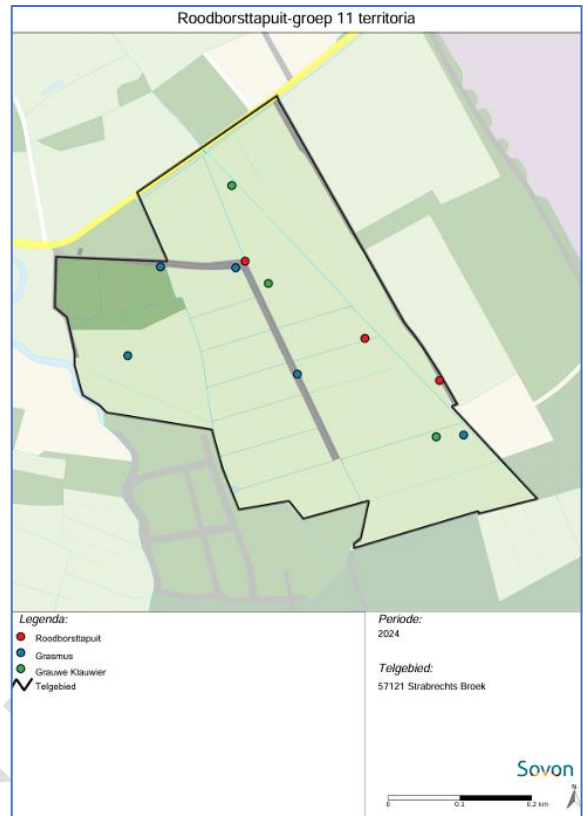
3.4.6 Waterrietvogels



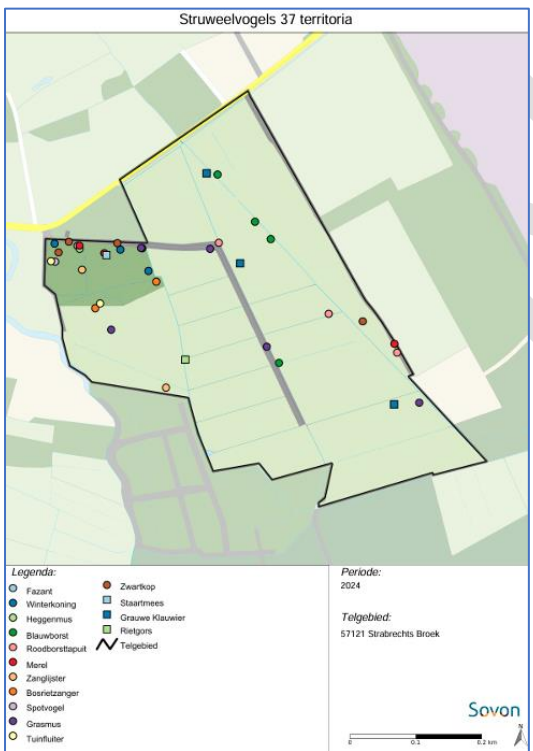
3.4.7 Weidevogels



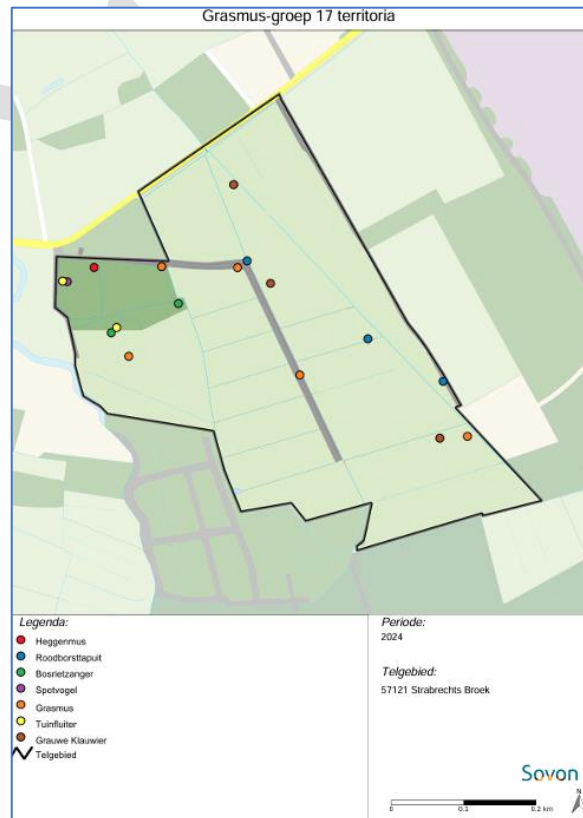
3.4.9 Roodborsttapuitgroep



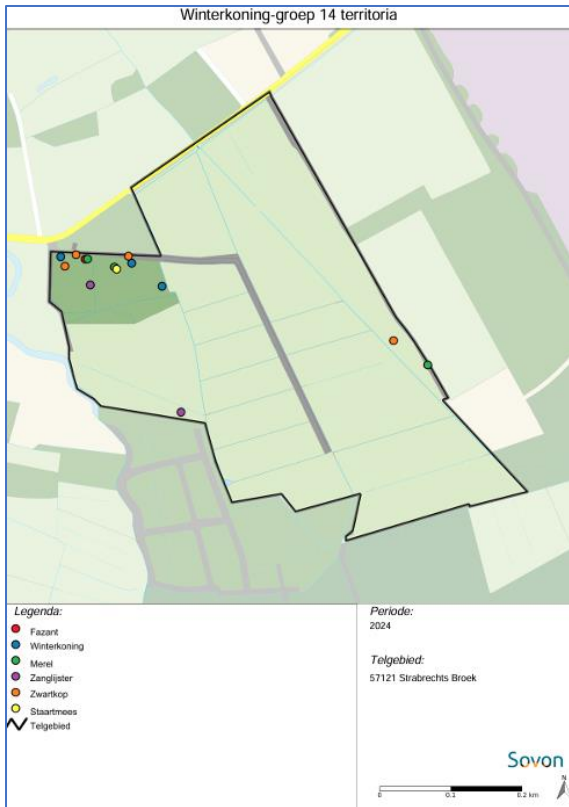
3.4.8 Struweelvogels



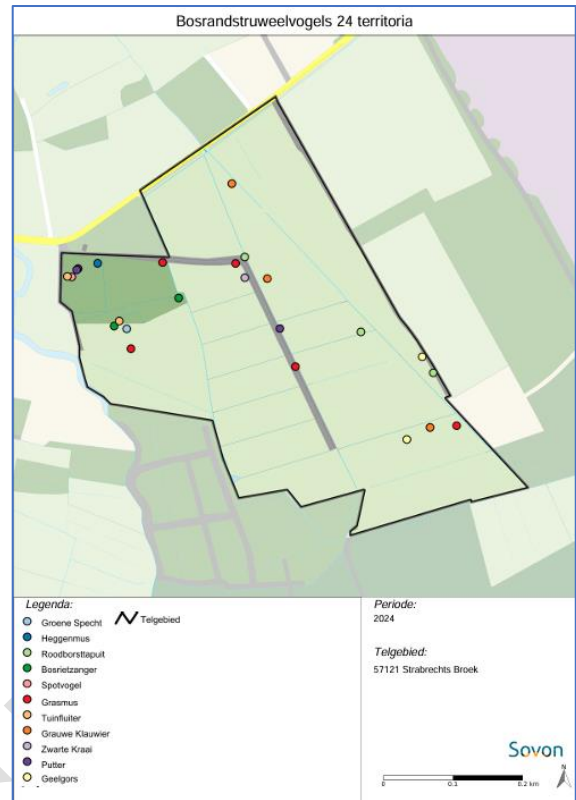
3.4.10 Grasmusgroep



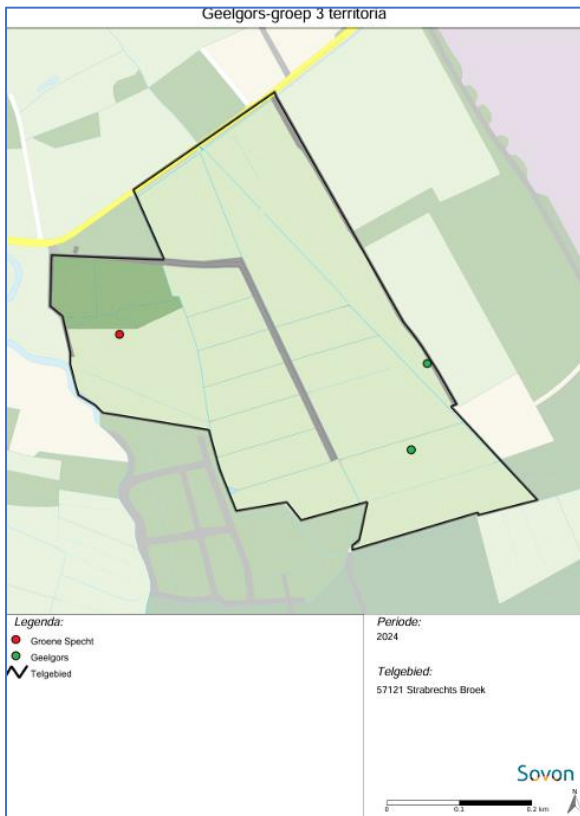
3.4.11 Winterkoninggroep



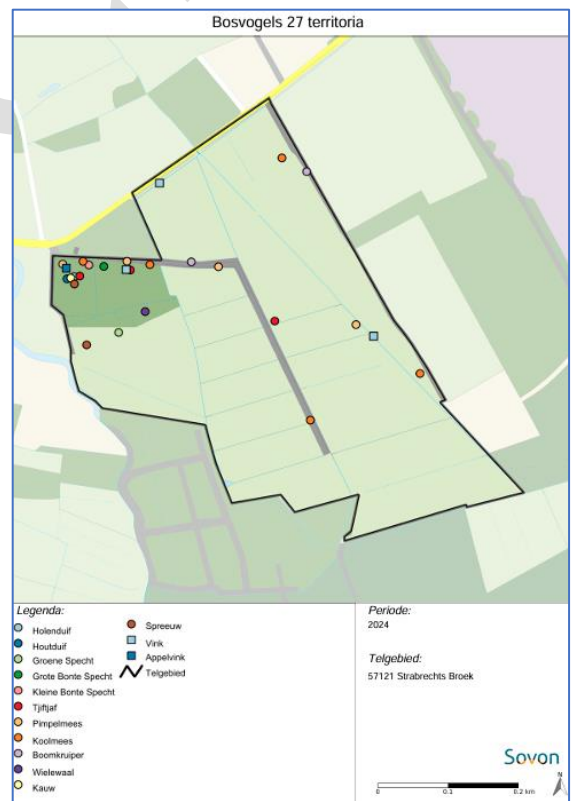
3.4.13 Bosrandstruweelvogels



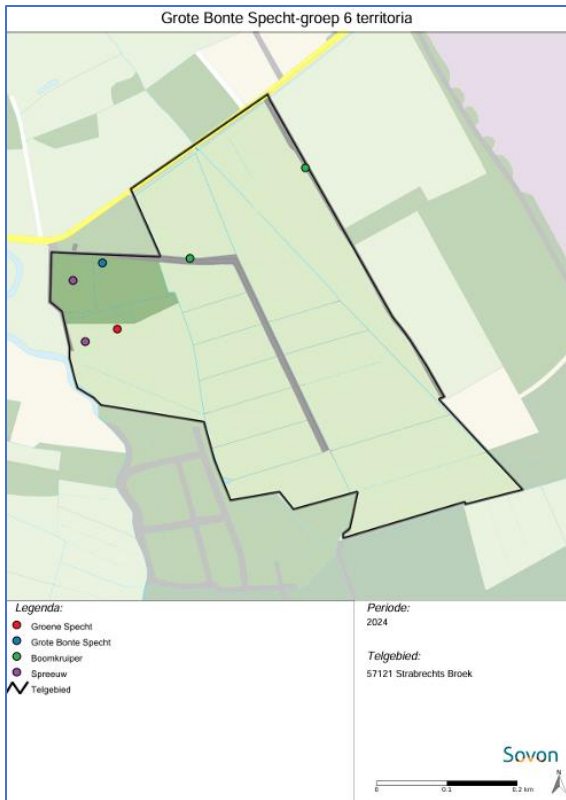
3.4.12 Geelgorsgroep



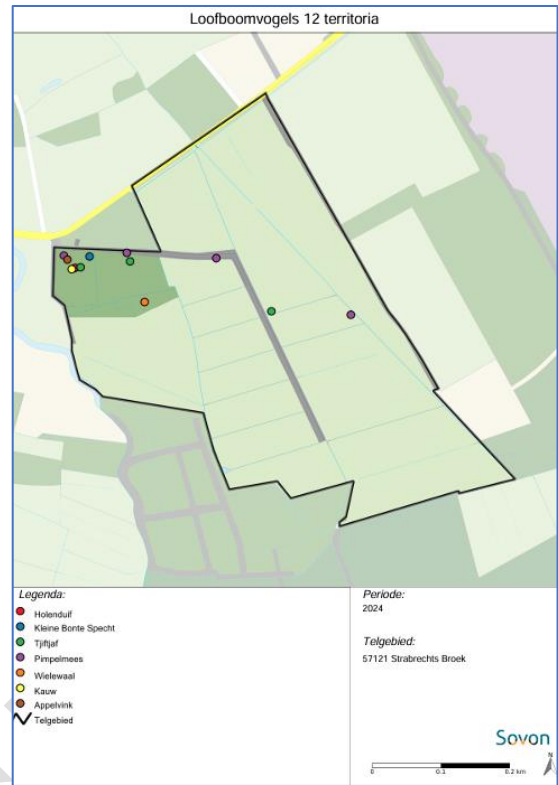
3.4.14 Bosvogels



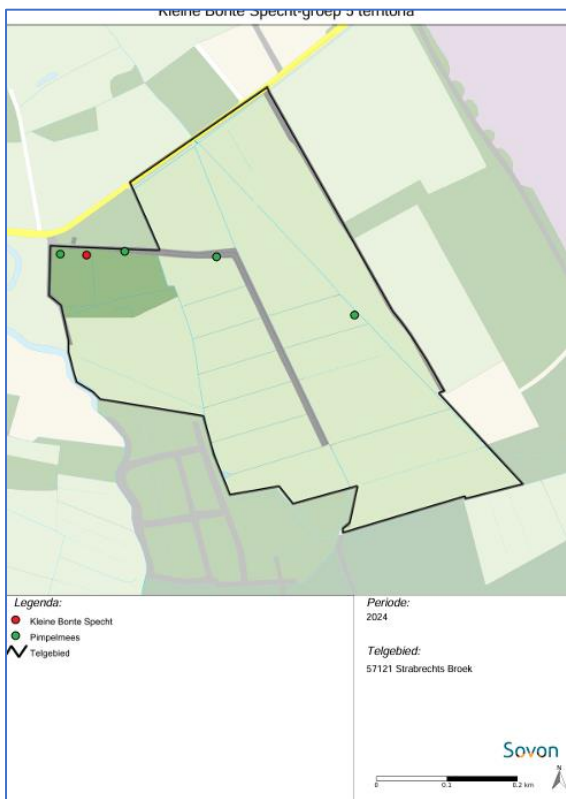
3.4.15 Grote Bonte Specht-groep



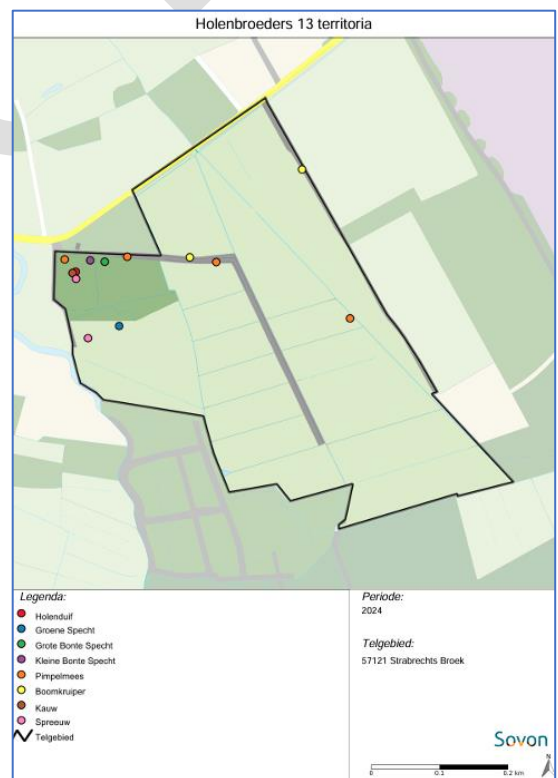
3.4.17 Loofboomvogels



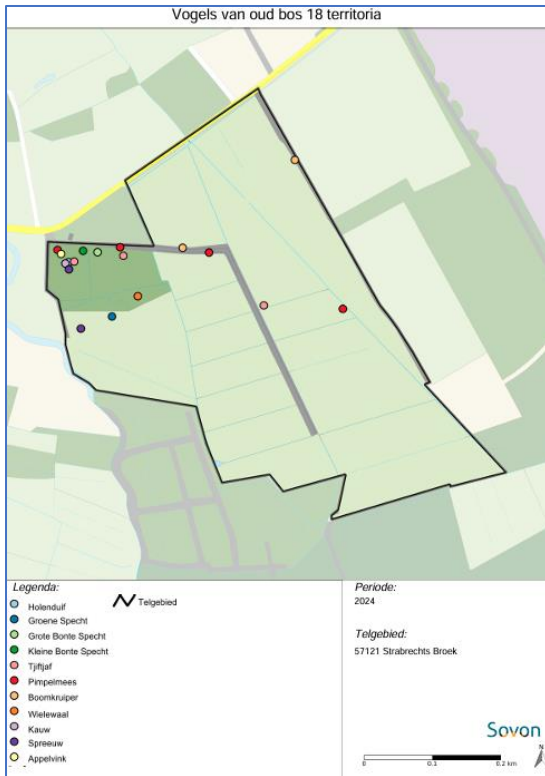
3.4.16 Kleine Bonte Specht-groep



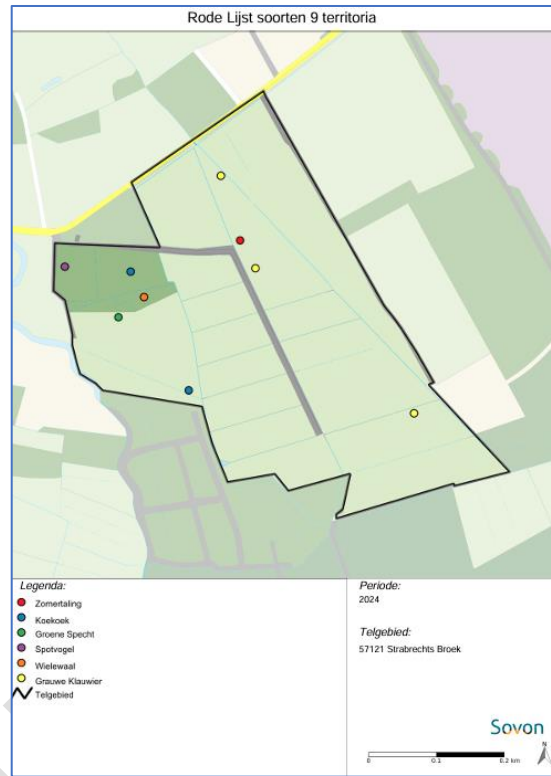
3.4.18 Holenbroeders



3.4.19 Vogels van oud bos



3.4.20 Rode Lijst soorten



4 Colofon

| Auteur | jaar | Naam |
|----------------------------|-----------|---|
| Nils van Duivendijk | 2022 | <i>Handboek Europese vogels</i> |
| Jan-Willem Vergeer, et. al | 2012 | <i>Handleiding BMP en Kolonievogels, Sovon, Nijmegen</i> |
| Space Office | 2023 | <i>Satellietfoto</i> |
| TopoGPS-app | | <i>Kaartmateriaal 1950 en 2022</i> |
| Geert Engels | 2016 | <i>Broedvogelkartering Herbertusbossen 2016</i> |
| Geert Engels | 2023 | <i>Broedvogelkartering Strabrechts Broek 2023</i> |
| Geert Engels | 2022/2024 | <i>Foto's van het gebied op de voorpagina</i> |
| Sovon | | <i>Soortenkaartjes. Deze komen uit het Avimap-systeem. Beschrijvingen bij de soorten.</i> |
| KNMI | | <i>Weer- en klimaatdiensten</i> |

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbenden noch mag het zonder schriftelijke toestemming worden gebruikt voor commerciële toepassingen en/of voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

De auteur besteedt de grootst mogelijke aandacht aan de juistheid van informatie in dit rapport. Fouten zijn echter niet volledig uit te sluiten. U kunt daarom geen rechten ontleen aan deze teksten.